

บทที่ ๓

การศึกษาบพบาทและสภาพปัจจุบันของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓.๑ การศึกษาบพบาทและสภาพปัจจุบันของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในระดับภาคและระดับ

จังหวัด

๓.๑.๑ ลักษณะทางกายภาพ^๑

ก. ที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยทางทิศเหนือจากกรุงเทพ ฯ ประมาณ ๗๕ กิโลเมตร มีพื้นที่รวม ๒๔๘.๑๕ ตารางกิโลเมตร แบ่งเขตการปกครองเป็น ๑๖ อำเภอ ๓ เทศบาล และ ๑๔ สุขาภิบาล (ดูแผนที่ที่ ๓.๑, ๓.๒ ประกอบ) และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จ.ลพบุรี อ่างทอง และ สระบุรี หรือเส้นรุ้งที่ ๑๔° ๔๑' เหนือ

ทิศใต้ ติดต่อกับ จ.ปทุมธานี และนนทบุรี หรือเส้นรุ้งที่ ๑๔° ๐๘' เหนือ

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จ.สระบุรี หรือเส้นแวงที่ ๑๐๐° ๕๖' ตะวันออก

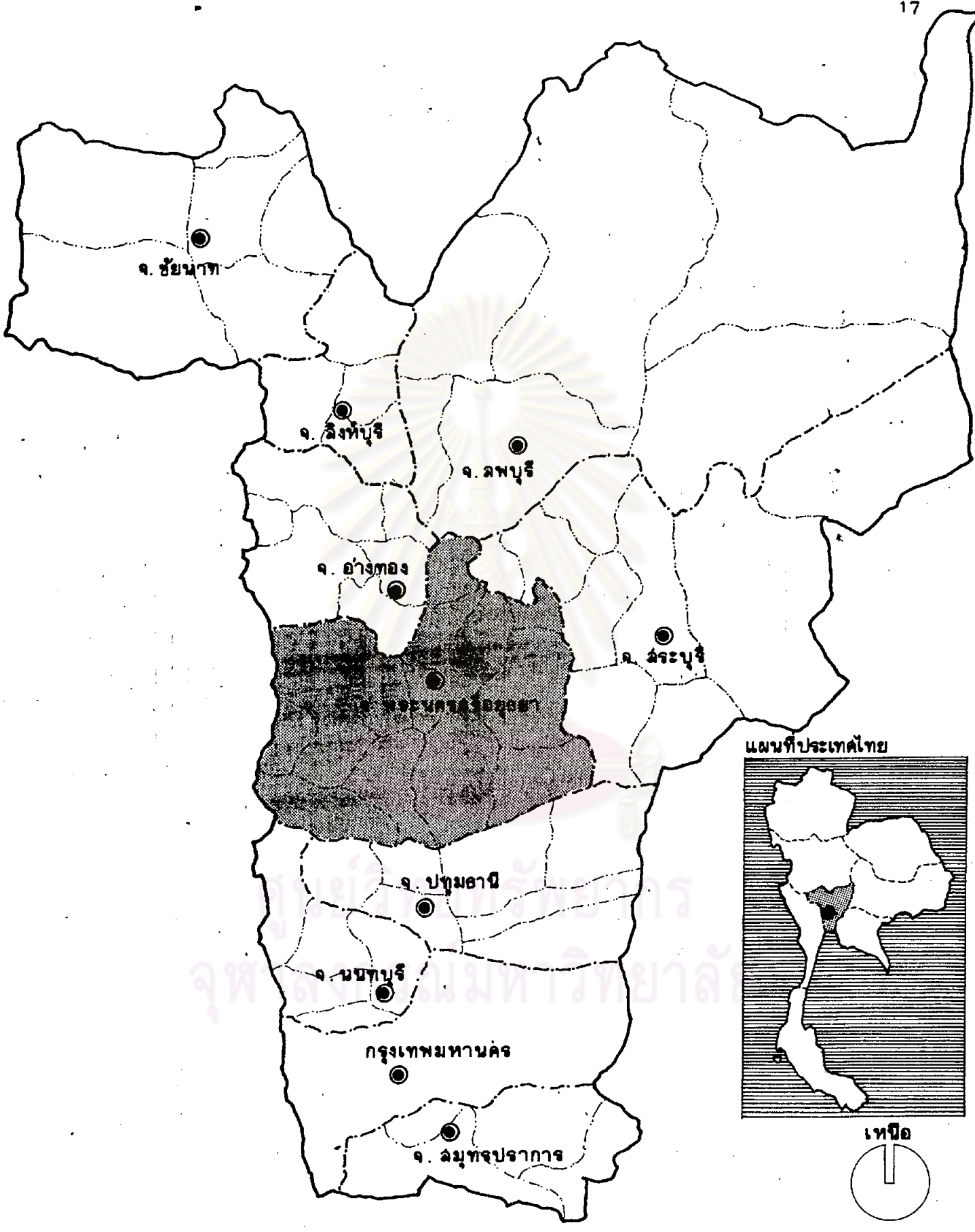
ทิศตะวันตก ติดต่อกับ จ.สุพรรณบุรีหรือเส้นแวงที่ ๑๐๐° ๑๓' ตะวันออก

ข. ลักษณะภูมิประเทศ (ดูแผนที่ที่ ๓.๓ ประกอบ) เป็นที่ราบลุ่ม และทุ่งนา ไม่มีภูเขาอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ ๓.๕๐ เมตร มีแม่น้ำสายสำคัญไหลผ่าน ๔ สาย คือ

๑. แม่น้ำเจ้าพระยา

๒. แม่น้ำป่าสัก

^๑ข้อมูลจากรายงานวิจัยเมืองพระนครศรีอยุธยา สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แผนที่ภาคกลาง

แสดงตำแหน่งที่ตั้ง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

๓. แม่น้ำลพบุรี

๔. แม่น้ำน้อย

ค. ภูมิอากาศ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่ก่อนมาทางใต้ใกล้กับอ่าวไทยได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้จากอ่าวไทยโดยตรง เป็นเหตุให้ฝนตกติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน ฤดูกาลของจังหวัดจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกันทุกจังหวัดในภาคกลาง อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ ๒๔ องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยประมาณ ๑๔๐๐ มิลลิเมตรต่อปี ความชื้นสัมพัทธ์โดยเฉลี่ย ๗๑.๖ %

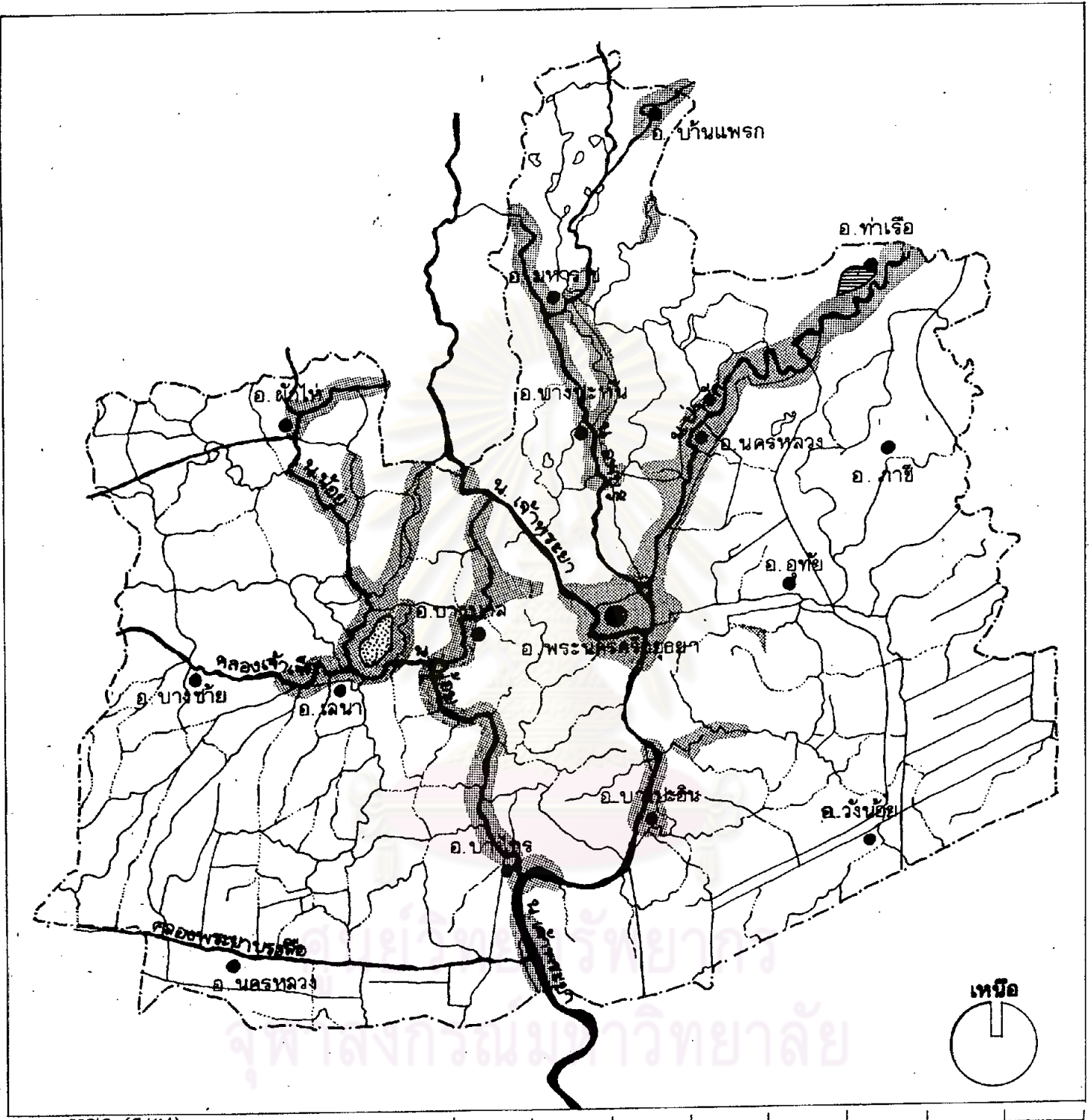
ง. สมรรถนะที่ดิน ดินทั่วไปของอยุธยาเหมาะสำหรับปลูกข้าว โดยดินสามารถอุ้มน้ำได้ โดยเฉพาะในเขตอำเภอบางปะหันและมหาราช แม้ว่าในระยะเริ่มแรกของ LAND FORM ในลักษณะ LOW LAND จะเป็นดินกรดจัด แต่เนื่องจากเป็นดินใหม่ที่เกิดจากอิทธิพลของน้ำกร่อยมีการตกตะกอนทับถมนาน ๆ เข้ามีปุ๋ยธรรมชาติมากขึ้นจนเป็นดินอุดมที่เรียกว่า ALLUVIAL SOIL

จ. ทรัพยากร อยุธยาไม่มีทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่หรือป่าไม้ มีแต่ทรัพยากรธรรมชาติในเรื่องของน้ำ โดยเฉพาะทรัพยากรน้ำ ผิวดินจากลุ่มน้ำสำคัญ ๒ ลุ่มน้ำ คือ

๑. ลุ่มน้ำป่าสัก มีปริมาณมากในช่วงฤดูฝนตกชุก ลดต่ำลงมากในช่วงฤดูแล้ง การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำสูง และมีระดับความลาดเทจากตัวลำนําค่อนข้างมากสำหรับพื้นที่โครงการชลประทานพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก คือ โครงการป่าสักใต้ และโครงการป่าสักเหนือ มีโครงการที่จะชักน้ำจากลุ่มน้ำโขงสู่แม่น้ำป่าสัก

๒. ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ส่วนที่อยู่ในอยุธยาจะแยกออกเป็นแม่น้ำน้อย แม่น้ำลพบุรี และแม่น้ำเจ้าพระยา ทำให้อยุธยามีทรัพยากรน้ำผิวดินจากแม่น้ำช่วงนี้มาก

ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ที่ได้นำขึ้นมาใช้ ได้แก่ ทราย ดินเหนียว ซึ่งขุดมาทำอิฐข้อที่นำสังเกตอย่างหนึ่ง คือ พื้นที่ในอยุธยาไม่มีสภาพพื้นที่ใดเป็นป่าไม้เลย แต่มีโรงเลื่อยและ

๑:๕๐ (๑ KM)

แสดง

ลักษณะภูมิประเทศ
และการใช้ที่ดิน

ที่มา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

การศึกษาระบบนิเวศวิทยาเพื่อประกอบกาจวางแผนพัฒนาเมือง

-----	เขตจังหวัด		ตัวเมืองและหมู่บ้าน
	ทางน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ		พืชไร่ต่าง ๆ
•	อำเภอ		สวนผลไม้
◎	จังหวัด		นาทำปีละ 2 ครั้งหรือผลัดปีขึ้น

เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

และโรงงานแปรรูปไม้ถึง ๒๔ โรง^๑ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีการคมนาคมระหว่างจังหวัดสะดวกทั้งทางรถยนต์ รถไฟ และทางน้ำ

ข. การใช้ที่ดิน (ดูแผนที่ที่ ๓.๓ ประกอบ) เกือบทั้งหมดเป็นพื้นที่ทำการเกษตร โดยจากพื้นที่ทั้งจังหวัด ๒๔๘๑.๑๕ ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ทำการเกษตรถึง ๒๒๘๙.๖ ตารางกิโลเมตร หรือ ๙๒.๒๘ % การเกษตรได้แก่ การทำนา ทำไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น และสวนผัก ไม้ดอก ตามลำดับ แต่การขยายพื้นที่กระทำได้ในอัตราต่ำ เนื่องจากเป็นบริเวณเกษตรกรรมเก่าแก่ ถ้ามีการส่งเสริม การเกษตรที่ดี เช่น การใช้ปุ๋ยที่มีคุณภาพ จะทำให้ผลผลิตสูงขึ้น การใช้ที่ดินนอกเหนือจากการเกษตรเป็นบริเวณตัวเมืองและหมู่บ้าน ซึ่งกระจายตัวไปตามลำน้ำสายต่าง ๆ

ข. โบราณสถาน เป็นทรัพยากรที่สำคัญของจังหวัด เนื่องจากเคยเป็นเมืองหลวงของไทยมาในอดีต จึงทำให้มีโบราณวัตถุ โบราณสถานที่สำคัญอยู่เป็นจำนวนมากมายังมีรายละเอียดดังนี้

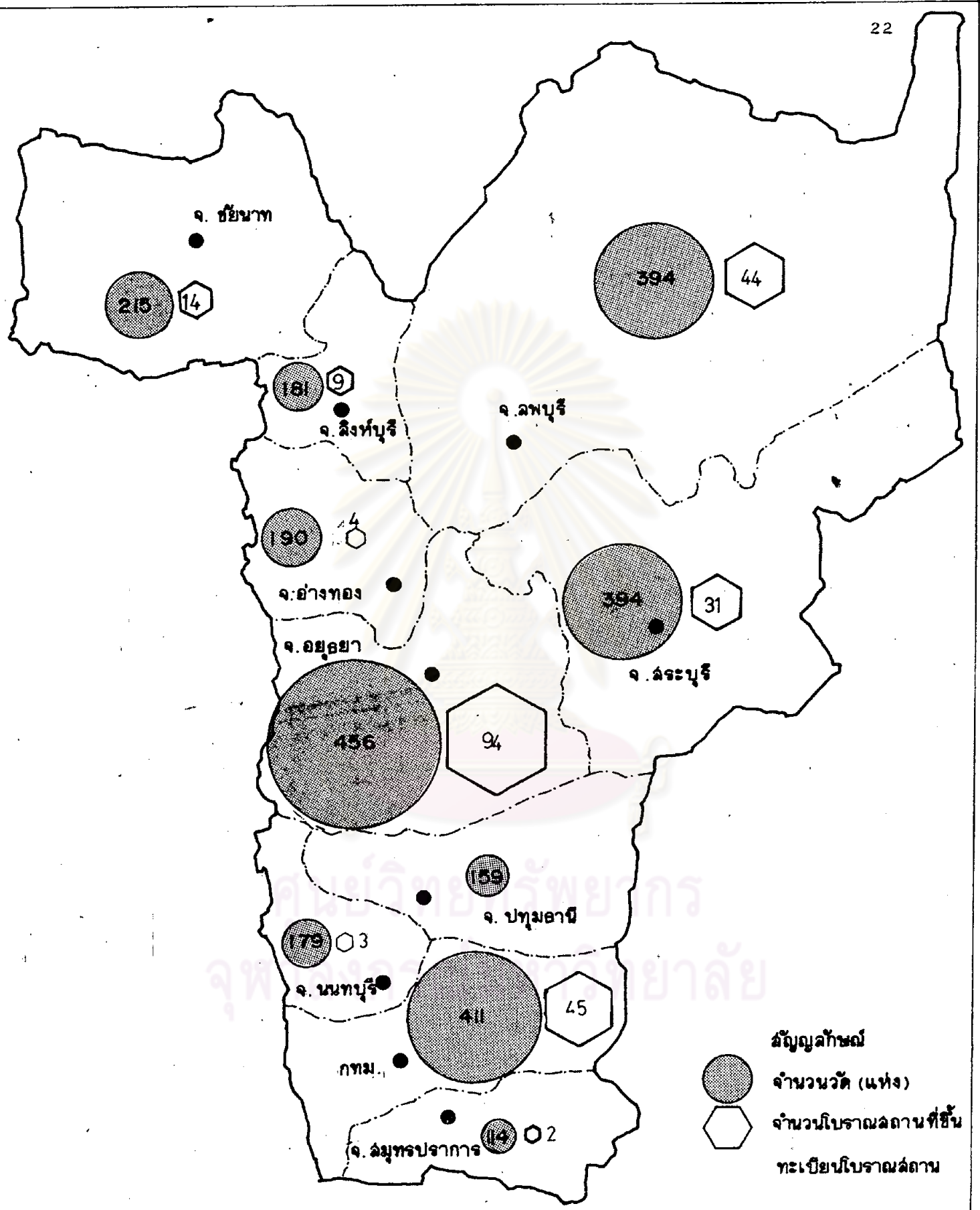
๑. โบราณสถานที่ขึ้นบัญชีโบราณสถาน กรมศิลปากร ^๒

- จำนวนโบราณสถานทั่วประเทศ	๑,๑๖๗	แห่ง
- จำนวนโบราณสถานในภาคกลาง	๒๕๑	"
- จำนวนโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๔๔	"

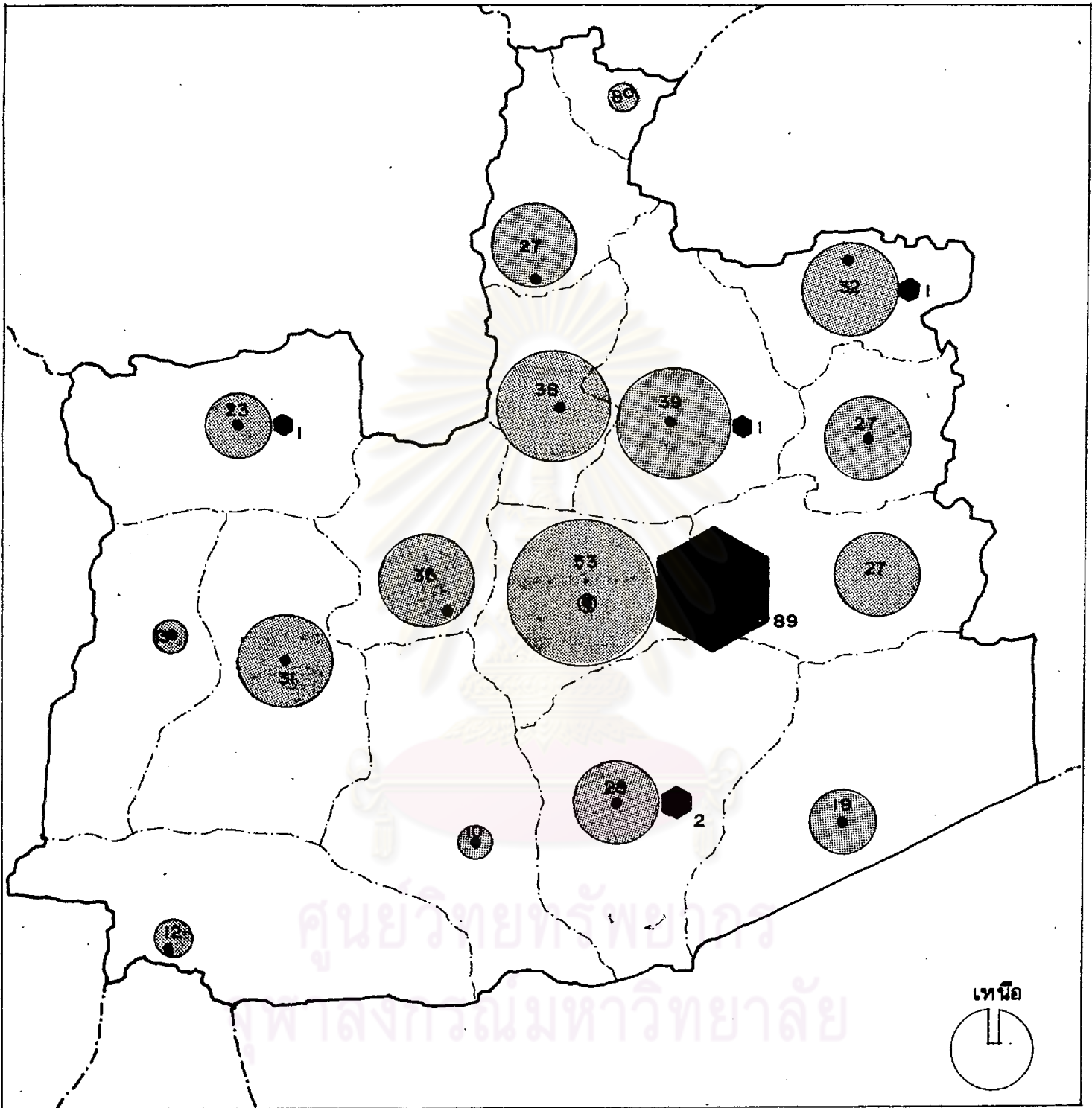
โดยที่จำนวนโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๔๔ แห่งนี้ คิดเป็น ๓๒.๓๐ % ของโบราณสถานในภาคกลาง และคิดเป็น ๔.๐๔ % ของโบราณสถานทั่วประเทศ (ดูแผนที่ที่ ๓.๔ ประกอบ)

^๑ตัวเลขจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.๒๕๒๓

^๒จากบัญชีรายชื่อโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

การกระจายตัวของ วัด และ โบราณสถาน ในภาคกลาง

scale 0 km.

แสดง

การกระจายตัวของวัดและโบราณสถาน
ใน จ. พระนครศรีอยุธยา

- สัญลักษณ์
- จำนวนวัด (มีภิกษุ) 456 (แห่ง)
 - จำนวนโบราณสถาน 94 (แห่ง)

หมายเหตุ ๑ ตัวเลขที่แสดงเป็นจำนวนแห่ง

และเมื่อพิจารณาถึงการกระจายตัวของโบราณสถานในจังหวัด พบว่าโบราณสถานส่วนใหญ่จะกระจุกตัวอยู่บริเวณเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา โดยจากทั้งหมด ๘๔ แห่ง จะอยู่ในบริเวณเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียงถึง ๘๔ แห่ง (ดูแผนที่ที่ ๓.๕ ประกอบ)

๒. วัดที่มีภิกษุ^๑

- จำนวนวัดทั่วประเทศ	๓๐,๑๗๔	วัด
- จำนวนวัดในภาคกลาง	๒,๗๔๒	"
- จำนวนวัดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๔๕๖	"

จำนวนวัดในอยุธยาคิดเป็น ๑๖.๕๗ % ของจำนวนวัดในภาคกลาง และคิดเป็น ๑.๕๑ % ของจำนวนวัดทั้งประเทศ (ดูแผนที่ที่ ๓.๕ ประกอบ)

และเมื่อพิจารณาการกระจายตัวภายในจังหวัด (ดูแผนที่ที่ ๓.๕ ประกอบ) พบว่าอำเภอพระนครศรีอยุธยามีวัดมากที่สุด ๕๓ วัด โดยในจำนวน ๕๓ วัดนี้ อยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาเสีย ๒๘ วัด

๓. วัดร้าง ยังไม่มีการสำรวจจำนวนที่แน่นอน แต่จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของกรมการศาสนา เจ้าหน้าที่ของหน่วยศิลปากรที่ ๑ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และผู้เชี่ยวชาญทางด้านโบราณสถาน^๒ ได้ความว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีวัดร้างอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียง

๔. การคมนาคม^๓ ในอดีตเส้นทางคมนาคมหลัก คือ เส้นทางน้ำแต่ต่อมามีการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกขึ้นมา ได้แก่ เส้นทางรถยนต์ และรถไฟ ซึ่งสะดวกและรวดเร็ว

^๑ตัวเลขจากรายงานการศาสนา ประจำปี ๒๕๒๓ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

^๒สอบถามอาจารย์ประยูร อรุษาภูษะ (น. ณ ปากน้ำ) เมื่อวันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๒๕

^๓ตัวเลขจาก "ข้อมูลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา" สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกองพาณิชย์โดยสาร การรถไฟแห่งประเทศไทย

กว่าทำให้การคมนาคมทางน้ำลดความสำคัญลงไป ปัจจุบันใช้เพื่อขนส่งสินค้า คือ ประมาณ ๕๕ % ของสินค้าที่ถูกไปยังกรุงเทพฯ ฯ ขนส่งโดยทางน้ำ ส่วนการคมนาคมทางบก อุตสาหกรรมเป็นทางผ่านจากกรุงเทพฯ ฯ สู่ภาคกลางตอนเหนือ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังแสดงในแผนที่ที่ ๓.๖

๓.๑.๒ ลักษณะประชากร (ดูแผนที่ที่ ๓.๑๐ ตารางที่ ๓.๑, แผนภูมิที่ ๓.๑ ประกอบ)

ปี พ.ศ.๒๕๒๓ จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประชากร ๖๒๓,๒๔๒ คน มากเป็นอันดับที่ ๒ ของภาคกลาง หรือ ๑๖.๔๗ % ของภาค หรือ ๑.๓๓ % ของประชากรทั้งประเทศ

ก. ความหนาแน่นของประชากร พ.ศ.๒๕๒๓ ความหนาแน่นของประชากรทั้งจังหวัด ๒๕๑ คนต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร จากเดิม ๒๔๕ คนต่อ ๑ ตารางกิโลเมตร ใน พ.ศ. ๒๕๑๘ ในจำนวน ๑๖ อำเภอของอยุธยานั้น จำนวนประชากรมากที่สุดในปี พ.ศ.๒๕๒๓ อยู่ในอำเภอบางปะอิน อำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอบ้านแพรก แต่เมื่อดูในเรื่องความหนาแน่นของประชากรแล้ว อำเภอที่มีประชากรหนาแน่นที่สุด คือ อำเภอพระนครศรีอยุธยา และ อำเภอบ้านแพรกมีประชากรเบาบางที่สุด

ข. เมื่อพิจารณาถึงการเจริญเติบโตหรือการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเปรียบเทียบระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๘ - ๒๕๒๓ แล้วพบว่า อำเภอที่มีประชากรเพิ่มสูงสุด ๓ อำเภอ คือ อ.ท่าเรือ อ.พระนครศรีอยุธยา และ อ.ลาดบัวหลวง ส่วนอำเภอที่มีประชากรลดลงจากเดิมมี ๔ อำเภอ คือ อ.คนหลาง อ.วังน้อย อ.มหาราช และ อ.ผักไห่

จากตารางที่ ๓.๑ เมื่อวิเคราะห์สรุปแล้ว อัตราการเติบโตของประชากรโดยเฉลี่ย ๐.๕ % ต่อปี โดยมีอัตราการเกิดและการตายคงที่

การย้ายเข้าและการย้ายออกเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการเคลื่อนไหวของประชากร ในปี พ.ศ.๒๕๒๓ อำเภอที่มีอัตราการย้ายเข้ามากกว่าอัตราการย้ายออกมี ๕ อำเภอ คือ อ.พระนครศรีอยุธยา ๐.๗๔ % อ.ผักไห่ ๐.๗๔ % อ.ท่าเรือ ๐.๑๗% อ.บางปะหัน ๐.๑๗ % และ อ.บางปะอิน ๐.๐๓ % อำเภอที่เหลืออีก ๑๑ อำเภอมีอัตราการย้ายออกมากกว่าอัตราการย้ายเข้าทั้งสิ้น สาเหตุการอพยพออกจากจังหวัดสูงอาจจะเป็นเนื่องจากเพื่อแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าทาง เศรษฐกิจ

ตารางที่ ๓.๑ แสดงการเปลี่ยนแปลงของประชากรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

พ.ศ.	ประชากร	การเพิ่มตามธรรมชาติ					การย้ายถิ่น				เปลี่ยนแปลงสุทธิ		
		เกิด	%	ตาย	%	อัตราเพิ่ม %	ย้ายเข้า	%	ย้ายออก	%	อัตราย้ายสุทธิ %	จำนวน	%
๒๕๑๘	๖๐๘,๔๘๖	๑๑,๘๔๑	๑.๙	๓,๗๗๒	๐.๖	๑.๓	๑๔,๓๕๖	๒.๔	๑๗,๒๙๔	๒.๘	-๐.๔	๕,๑๓๑	๑.๑
๒๕๑๙	๖๐๗,๒๓๑	๑๑,๙๔๒	๒.๐	๓,๙๕๗	๐.๗	๑.๓	๑๗,๔๑๓	๒.๙	๒๔,๐๘๕	๓.๙	-๑.๐	๑,๓๑๓	-๐.๒
๒๕๒๐	๖๑๒,๘๒๖	๑๑,๗๕๗	๑.๙	๓,๗๐๐	๐.๖	๑.๓	๒๐,๐๐๓	๓.๓	๒๓,๐๐๐	๓.๘	-๐.๕	๖,๐๖๐	๐.๙
๒๕๒๑	๖๑๖,๘๐๒	๑๐,๗๓๗	๑.๗	๓,๖๗๗	๐.๖	๑.๑	๑๗,๕๙๐	๒.๙	๒๐,๘๗๖	๓.๔	-๐.๕	๓,๖๗๔	๐.๖
๒๕๒๒	๖๒๐,๒๑๖	๑๐,๙๔๔	๑.๘	๓,๗๘๑	๐.๖	๑.๒	๑๙,๗๕๒	๓.๒	๒๓,๗๑๗	๓.๘	-๐.๖	๓,๑๙๘	๐.๖
๒๕๒๓	๖๒๓,๒๔๒	๑๐,๕๕๓	๑.๗	๓,๗๑๕	๐.๖	๑.๑	๑๗,๒๙๕	๒.๘	๒๑,๒๐๕	๓.๔	-๐.๖	๓,๙๒๘	๐.๕
เฉลี่ย	-	-	๑.๗	-	๐.๖	๑.๒	-	๒.๙	-	๓.๕	-๐.๖	-	๐.๕

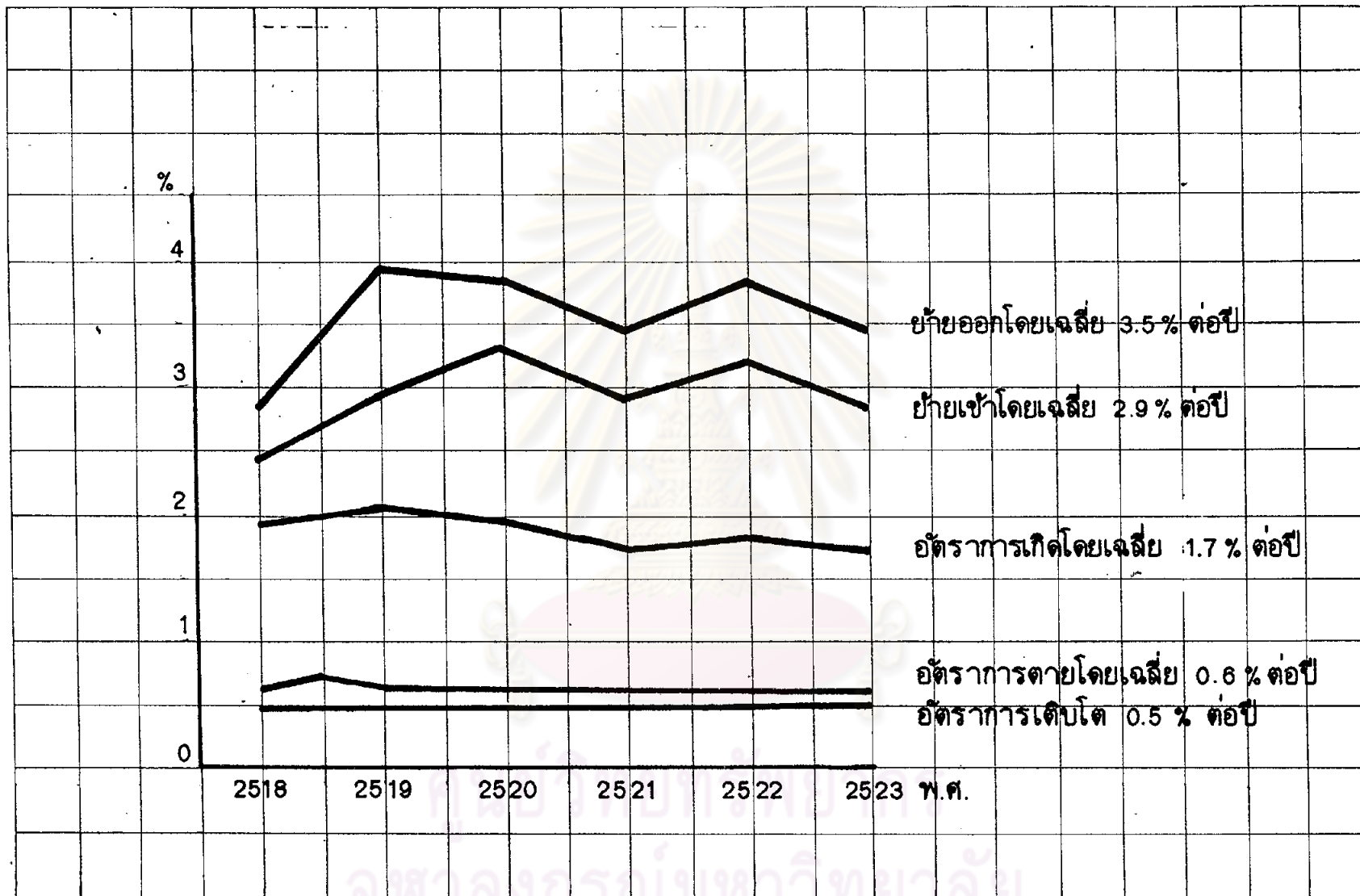
ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

หมายเหตุ ๑. อัตราการเพิ่มตามธรรมชาติ = อัตราการเกิด - อัตราการตาย

๒. อัตราการย้ายถิ่นสุทธิ = อัตราย้ายเข้า - อัตราย้ายออก ("-" คือ คนย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า)

๓. การเปลี่ยนแปลงของประชากรปีหนึ่ง ๆ = (เกิด + ย้ายเข้า) - (ตาย + ย้ายออก) คน

๔. อัตราการเปลี่ยนแปลงสุทธิต่อปี = $\frac{\text{ประชากรปีปลาย} - \text{ประชากรปีต้น}}{\text{ประชากรปีต้น}} \times ๑๐๐ \%$

แผนภูมิที่ 3.1 กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรของ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา 2518 - 2523

๓.๑๓ ลักษณะ เศรษฐกิจ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ ในด้านรายได้ เมื่อเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลกับรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของภาคต่าง ๆ และของประเทศ ดังตารางที่ ๓.๒

ตารางที่ ๓.๒ แสดงรายได้ต่อบุคคลตามราคาคงที่ พ.ศ.๒๕๑๕ (บาท)

รายได้เฉลี่ยต่อบุคคล	พ.ศ.๒๕๑๕	พ.ศ.๒๕๒๐	พ.ศ.๒๕๒๑	พ.ศ.๒๕๒๒	พ.ศ.๒๕๒๓
ทั้งประเทศ	๕,๑๒๖	๕,๓๕๐	๕,๖๘๘	๕,๘๔๘	๖,๐๓๓
ภาคกลาง	๕,๕๘๘	๖,๐๓๓	๖,๑๔๐	๖,๖๖๖	๗,๐๖๐
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒,๒๑๕	๒,๑๔๓	๒,๓๓๔	๒,๔๘๗	๒,๖๑๒
ภาคเหนือ	๓,๖๕๓	๓,๕๐๘	๓,๘๓๗	๓,๙๘๑	๓,๙๕๑
ภาคใต้	๔,๒๕๖	๔,๗๓๘	๕,๐๑๒	๕,๑๒๘	๕,๒๕๕
ภาคตะวันออก	๘,๓๔๕	๑๐,๒๐๘	๑๑,๑๘๗	๑๐,๓๘๓	๑๐,๖๒๘
ภาคตะวันตก	๗,๑๔๘	๗,๖๖๔	๘,๑๓๒	๗,๗๕๑	๗,๘๒๘
กรุงเทพ-ธนบุรี	๑๕,๓๘๗	๑๖,๒๘๘	๑๗,๑๔๘	๑๘,๖๗๔	๑๙,๔๖๒
อยุธยา	๓,๕๑๒	๓,๖๘๘	๓,๐๘๘	๓,๙๗๘	๔,๓๐๘

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ในด้านสาขาการผลิต สาขาการผลิตที่ทำรายได้สูงให้แก่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ สาขาการค้าและบริการ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี สาขาการเกษตรเป็นอันดับรองลงมา แต่มีแนวโน้มลดลง โดยมีสาขาอุตสาหกรรมขึ้นมาประมาณปีละ ๑ - ๒ %

ตารางที่ ๓.๓ แสดงเปอร์เซ็นต์ของผลิตภัณฑ์ จ.พระนครศรีอยุธยาตามราคาคงที่ ๒๕๑๕

สาขาการผลิต	๒๕๑๕	๒๕๒๐	๒๕๒๑	๒๕๒๒	๒๕๒๓
เกษตรกรรม	๓๙.๐๖	๓๖.๐๔	๓๐.๐๐	๓๕.๕๖	๓๓.๗๔
อุตสาหกรรม	๑๕.๘๓	๑๗.๔๑	๑๙.๖๘	๑๕.๓๖	๑๖.๕๔
การค้า-บริการ	๔๕.๐๑	๔๖.๕๕	๕๐.๓๒	๔๙.๐๘	๔๙.๗๒

ตารางที่ ๓.๔ สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มวลรวม จ.พระนครศรีอยุธยา เปรียบเทียบกับ
ภาคกลางและทั้งประเทศตามสาขาการผลิต พ.ศ.๒๕๒๓(ในราคา
คงที่ พ.ศ.๒๕๑๕)

สาขา	อยุธยา		ภาคกลาง		ประเทศ	
	มูลค่า (ล้านบาท)	%	มูลค่า (ล้านบาท)	%	มูลค่า (ล้านบาท)	%
เกษตรกรรม	๘๐๗.๕	๓๓.๗๔	๕,๐๒๕.๔	๒๔.๗๑	๗๒,๗๘๔	๒๔.๘๕
กสิกรรม	๕๘๘.๔	๒๕.๐๕	๔,๑๐๐.๑	๒๐.๑๖	๕๔,๑๗๘	๑๘.๕๐
ปศุสัตว์	๑๒๗.๖	๕.๓๓	๗๓๐.๓	๓.๕๙	๙,๐๑๑	๓.๐๘
ประมง	๘๐.๕	๓.๓๖	๑๙๐.๗	๐.๙๔	๖,๒๗๖	๒.๑๔
ป่าไม้	-		๔.๓	๐.๐๒	๓,๓๑๘	๑.๑๓
อุตสาหกรรม	๓๘๕.๗	๑๖.๕๔	๖,๕๖๒.๓	๓๒.๒๗	๖๕,๓๗๗	๒๒.๓๒
เหมืองแร่-ย่อยหิน	๔๐.๙	๑.๗๑	๔๘๙.๓	๒.๔๐	๔,๗๘๐	๑.๖๓
กิจการอุตสาหกรรม	๓๕๔.๘	๑๔.๘๓	๖,๐๗๓.๐	๒๙.๘๗	๖๐,๕๙๗	๒๐.๖๙
การค้า/บริการ	๑,๑๘๙.๙	๔๙.๗๒	๘,๗๔๖.๒	๔๓.๐๑	๑๕๔,๖๙๑	๕๒.๘๒
การก่อสร้าง	๑๑๙.๙	๕.๐๑	๗๑๑.๑	๓.๕๐	๑๖,๕๗๖	๕.๖๖
การไฟฟ้า-ประปา	๓๗.๔	๑.๕๖	๔๐๑.๙	๑.๙๘	๕,๕๖๐	๑.๙๐
คมนาคมขนส่ง	๑๐๘.๙	๔.๕๕	๔๙๐.๙	๒.๔๑	๑๘,๘๑๑	๖.๔๒
การค้าปลีก/ส่ง	๔๑๙.๔	๑๗.๕๓	๔,๐๔๓.๓	๑๙.๘๘	๔๘,๒๒๗	๑๖.๔๗
ธนาคาร ประกันภัย และอสังหาริมทรัพย์	๕๒.๙	๒.๒๑	๔๑๓.๔	๒.๐๓	๑๗,๔๑๙	๕.๙๕
ที่อยู่อาศัย	๔๓.๔	๑.๘๑	๒๒๘.๙	๑.๑๓	๔,๕๐๒	๑.๕๔
บริหาร-ป้องกันประเทศ	๑๔๔.๐	๖.๐๒	๘๘๙.๐	๔.๓๗	๑๒,๕๒๓	๔.๒๔
การบริการ	๒๖๔.๐	๑๑.๐๓	๑,๕๖๗.๗	๗.๗๑	๓๑,๑๗๓	๑๐.๖๔
รวม	๒,๓๘๓.๑	๑๐๐	๒๐,๓๓๓.๙	๑๐๐	๒๙๒,๘๕๒	๑๐๐

เกษตรกรรม อุตสาหกรรมมีพื้นที่การเกษตร, ๘๑.๘๗ % ของทั้งจังหวัด โดยใช้ปลูกข้าว ๗๘.๘๔ % ของพื้นที่การเกษตร ด้านการประมงเป็นการจับสัตว์น้ำเป็นส่วนใหญ่ โดยจับได้ปริมาณสูงสุดในภาคกลาง (ดูแผนที่ที่ ๓.๓ ประกอบ)

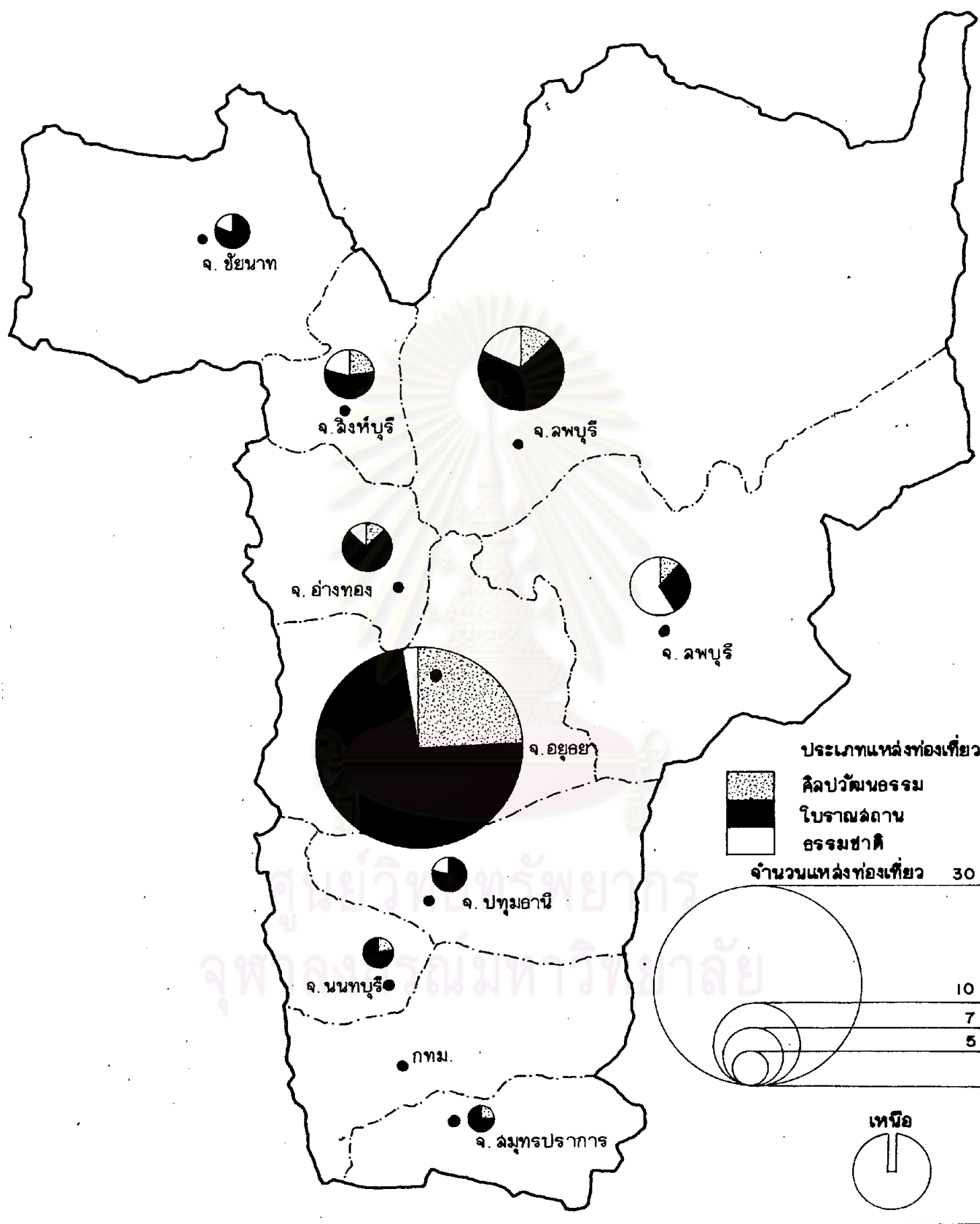
อุตสาหกรรม อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเกี่ยวพันกับการเกษตร เมื่อพิจารณาบทบาทอุตสาหกรรมรายอำเภอ พื้นที่ที่เด่นทางอุตสาหกรรม คือ อำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็นอำเภอที่มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุดในจังหวัด อำเภอบางปะอินเป็นอำเภอเศรษฐกิจที่สำคัญ มีจำนวนแรงงานมากที่สุดและเป็นที่ตั้งของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา อุตสาหกรรมประเภทไม่มีมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อุตสาหกรรมประเภทอาหารและเครื่องดื่ม และอุตสาหกรรมประเภทบริการ

อุตสาหกรรมที่สำคัญอีกประเภท คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อยุธยาเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุดในภาคกลาง ดังตารางที่ ๓.๔

ตารางที่ ๓.๔ ประเภทและจำนวนแหล่งท่องเที่ยวในภาคกลาง

จังหวัด	โบราณสถาน	ธรรมชาติ	ศิลปวัฒนธรรม	รวม
อยุธยา	๒๒	๑	๗	๓๐
ลพบุรี	๕	๓	๑	๑๓
สระบุรี	๖	๖	๑	๑๐
สิงห์บุรี	๕	๒	๒	๙
อ่างทอง	๖	๑	๑	๘
ชัยนาท	๔	๑	-	๕
พทุมธานี	๔	๑	-	๕
สมุทรปราการ	๓	-	๑	๔
นนทบุรี	๓	-	๑	๔

ประเภทและจำนวนแหล่งท่องเที่ยวในภาคกลาง

โดยที่สถานที่ส่วนใหญ่ คือ โบราณสถานซึ่งมีถึง ๒๒ แห่งจากทั้งหมด ๓๐ แห่ง และจากการศึกษาในหัวข้อโบราณสถานที่แล้วมา พบว่า มีการกระจุกตัวสูงในบริเวณเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา ดังนั้นเป็นปัญหาที่จะต้องมีการพิจารณา คือ การขัดแย้งกันระหว่าง บริเวณโบราณสถานกับบริเวณอุตสาหกรรม ซึ่งต่างก็กระจุกตัวอยู่ในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

สถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม ๗ แห่งนั้นเป็นความสัมพันธ์สอดคล้องระหว่างการท่องเที่ยวกับอุตสาหกรรม กล่าวคือ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรมพื้นบ้าน ดังตารางที่ ๓.๖

ตารางที่ ๓.๖ แสดงสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม

สถานที่	ผลิต
หมู่บ้านต้นโพธิ์ อ.พระนครศรีอยุธยา	เครื่องลงหิน เขิงเทียน ถ้วยวิสกี้
หมู่บ้านไม้หนอง อ.นครหลวง	
บ้านใหม่วัดตุม อ.พระนครศรีอยุธยา	แกะสลักโต๊ะหมู่บูชา ช่อฟ้า ใบระกา
หมู่บ้านท่าเรือ อ.ท่าเรือ	ตะโกตัด
อ.บางปะหัน อ.มหาราช	งอบ หมวกสาน ไบลาน
บ้านแหลม อ.พระนครศรีอยุธยา	ปลาตะเพียน เคื่องจักสานด้วยไบลาน
	หัวโขน กลอง
อ.บ้านแพรก และ อ.พระนครศรี ๗	พัดขนนก พัดไบลาน ของที่ระลึกด้วยไบลาน

นอกจากนี้^๑ ยังมีแหล่งหัตถกรรมพื้นบ้านอื่นอีก ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผาขนาดเล็ก บ้านคลองสระบัว อ.พระนครศรีอยุธยา จัดสวนตามโครงการพระราชประสงค์ ทำตะลุ่มมุก อ.บางปะหัน เป็นต้น

๓.๑.๔ ลักษณะสังคม^๒

อยุธยาจัดได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีการกระจายผลผลิตที่ดีที่สุดของภาคกลาง กล่าวคือ มีสัดส่วนแรงงานภาคเกษตร ๓๐.๗ % อุตสาหกรรม ๓๘.๔ % การค้าบริการ ๓๐.๙ % สัดส่วนผลผลิตภาคเกษตร ๒๓.๑๗ % อุตสาหกรรม ๔๑.๕๖ % การค้าบริการ ๓๕.๒๗ % แต่การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนประชากรและสัดส่วนผลผลิตไม่สัมพันธ์กันเท่าที่ควร จากข้อมูล พ.ศ.๒๕๑๓ - ๒๕๒๐ พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนประชากร ๑๒.๑๖ % ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนผลผลิตเพียง ๕.๕๖ % จัดได้ว่าเป็นจังหวัดที่มีสัมประสิทธิ์การเปลี่ยนแปลงต่ำเป็นอันดับที่ ๘ ของภาคกลาง (๐.๔๖) จากลักษณะดังกล่าวทำให้อยุธยายากจนลงเรื่อย ๆ ถ้าหากยังไม่สามารถเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้นกว่าในปัจจุบัน

ผลผลิตต่อหัวและการว่างงาน

อยุธยามีการเพิ่มผลผลิตต่อหัวประชากรน้อยเพียง ๖.๔ % เป็นอันดับที่ ๘ ของภาคกลาง (อันดับที่ ๑ สมุทรปราการ ๕๔.๔๔ %) ในเรื่องการว่างงาน อยุธยาเป็นอันดับที่ ๒ ของภาคกลาง แต่เมื่อพิจารณาการว่างงานแฝงแล้ว อยุธยาเป็นอันดับที่ ๖ ของภาคกลาง

^๑ที่มา เอกสารการประชุมพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๔ มกราคม ๒๕๒๔ ณ จวนผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

^๒สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตารางที่ ๓.๗ เปรียบเทียบข้อมูลแรงงาน พ.ศ.๒๕๑๓ และ ๒๕๒๐

(ตัวเลขที่แสดงในตาราง / ๑๐๐)

	พ.ศ.๒๕๑๓,				พ.ศ.๒๕๒๐			
	กำลัง แรงงาน	ผู้มี งานทำ	ผู้ ว่างงาน	% ผู้ว่าง งาน	กำลัง แรงงาน	ผู้มี งานทำ	ผู้ ว่างงาน	% ผู้ว่าง งาน
ประเทศ	๑๗,๑๑๘	๑๖,๘๙๑	๒๒๘	๑.๓	๒๐,๙๗๖	๑๙,๗๓๗	๑,๒๓๙	๕.๙
ภาคกลาง	๓,๗๐๔	๓,๖๔๔	๖๐	๑.๖	๔,๒๔๗	๓,๙๐๕	๓๔๒	๖.๑
อยุธยา	๒๓๘	๒๓๑	๗	๓.๓	๒๓๔	๒๓๔	๐	๑๗.๕

จำนวนผู้ว่างงานนี้มีทั้งสาขาการเกษตรกรรม และนอกเกษตรกรรม อาจจากเหตุผลคือ ในภาคเกษตร ผู้ว่างงานอาจไม่มีที่ดินทำกิน ต้องไปรับจ้างเมื่อหมดฤดูทำงานก็เลยเป็นคนไม่มีงานทำ ในภาคนอกเกษตรเนื่องจากไม่มีตำแหน่งงานให้ทำได้พอกับจำนวนแรงงานทั้งหมด จึงเกิดการว่างงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องประชากรของอยุธยาที่มีอัตราการย้ายออกสูง

ด้านการศาสนา^๑ อยุธยาจัดได้ว่าเป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งมีวัดเป็นจำนวนมาก โดยอยู่ในเขตการปกครองของคณะสงฆ์จังหวัด ภาคที่ ๒ (ทั่วประเทศ ๑๘ ภาค) มีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ตัวเลขจากรายงานการศาสนา ประจำปี ๒๕๒๓ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

ตารางที่ ๓.๘ แสดงจำนวนศาสนิกชน ศาสนสถาน และศาสนบุคคล

เขตการปกครอง คณะสงฆ์จังหวัด	พุทธศาสนา				อิสลาม		คริสต์		
	พุทธศาสนิก ชน	วัด	ภิกษุ	สามเณร	มุสลิม	มิสยิด	คริสต์ ศาสนิก ชน	โบสถ์	
								คาทอลิก	โปรเตสแตนต์
ทั่วประเทศ	๔๔๖๑๓๒๗๑	๓๐๑๗๙	๓๕๗๐๔๘	๑๕๒๑๑๐	๑๙๐๑๙๓๔	๒๑๖๒	๒๘๑๗๖๘	๔๐๑	๔๓๒
กรุงเทพฯ	๔๗๕๕๕๐๔	๔๑๑	๑๙๒๒๕	๕๒๐๗	๓๑๒๘๔๑	๑๔๕	๗๗๘๒๓	๒๓	๒๙
ระนอง	๗๔๓๓๑	๒๐	๒๐๐	๘๑	๙๒๔๙	๑๖	๑๒๔	๑	-
อุทัย	๕๙๓๗๖๒	๔๕๖	๘๒๙๔	๙๑๒	๒๕๘๖๕	๕๑	๓๖๑๔	๕	๑
อุดรธานี	๑๔๔๑๔๐๔	๑๕๘๕	๑๒๘๐๒	๑๐๔๔๔	-	-	๕๒๑๓	๖	๘

หมายเหตุ จังหวัดระนองมีวัดน้อยที่สุดในประเทศไทย จังหวัดอุดรธานีมีวัดมากที่สุดในประเทศไทย

ตารางที่ ๓.๙ แสดงประชากรต่อข้อมูลทางพุทธศาสนา

จังหวัด	ข้อมูลทางพุทธศาสนา					ภิกษุ ๑ รูปต่อ พลเมือง	สามเณร ๑ รูปต่อ พลเมือง	ภิกษุ ๑ รูปต่อ ศิษย์วัด
	พื้นที่ ตร.กม.	พลเมือง คน	บ้าน หลัง	ภิกษุ รูป	สามเณร รูป			
ทั่วประเทศ	๑๗.๒๑	๑,๕๕๑	๒๕๐	๑๒	๕	๑๓๑	๓๐๘	๐.๒๖
กรุงเทพฯ	๓.๘๒	๑๒,๕๔๐	๑,๙๙๘	๔๗	๑๒	๒๖๘	๙๘๙	๐.๕๓
อุทัย	๕.๕๙	๑,๓๖๗	๒๒๖	๑๘	๒	๗๕	๖๘๓	๐.๓๖

จากข้อมูลกรมการศาสนาพบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสถิตอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูงของประเทศ กล่าวคือ

จำนวนวัดต่อพื้นที่	สูงสุด	จังหวัดระนอง	๑ วัดต่อ	๑๗๑.๒๘	ตร.กม.
	ต่ำสุด	" นนทบุรี	๑ "	๓.๔๘	"
จำนวนวัดต่อพลเมือง	สูงสุด	" กรุงเทพฯ	๑ "	๑๒,๕๔๐	คน
	ต่ำสุด	" สมุทรปราการ	๑ วัดต่อ	๘๐๙	คน
จำนวนภิกษุต่อพลเมือง	สูงสุด	จังหวัดนราธิวาส	๑ รูปต่อ	๘๕๖	คน
	ต่ำสุด	" นครปฐม	๑ "	๔๓	คน

๓.๑.๕ สรุปบทบาทจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จากการศึกษาที่ผ่านมาสรุปได้ว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเมืองหลวงของไทยในอดีตเจริญเติบโตอยู่ด้วยการเกษตร แต่ในปัจจุบันผลผลิตเริ่มลดลงเนื่องจากพื้นที่เป็นบริเวณเกษตรกรรมเก่า และไม่สามารถขยายพื้นที่การเกษตรได้ ฐานะทางเศรษฐกิจเริ่มตกต่ำลง เป็นผลทำให้ประชากรมีการย้ายออกจากจังหวัดสูง ด้านอุตสาหกรรมเริ่มมีบทบาทมากขึ้น เริ่มแรกเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ต่อมาเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และการบริการ เนื่องจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาอยู่ในทำเลที่เป็นศูนย์รวมการคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำของภาคตอนบน ส่วนอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุดก็คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสถานที่ประเภทโบราณสถานอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑. จากการประเมินข้อมูลที่ผ่านมา แนวทางหลักแนวทางหนึ่งของการพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ก็คือ เป็นการพัฒนา เพื่อการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์^๑ ดังนั้นจึงสมควรมีการศึกษาบริเวณโบราณสถาน โดยเฉพาะบริเวณเทศบาลเมืองนครอยุธยาซึ่งมีการเกาะกลุ่มของโบราณสถานสูง ประกอบกับเป็นบริเวณที่มีบทบาทที่สำคัญเกือบทุกด้านของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

^๑จากการวิเคราะห์ และการสรุปวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเบื้องต้นเพื่อวางแผนการพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียง" (สุพรรณบุรี นครปฐม) โดยพรพจน์ สุขเกษม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๒๓.

๓.๒ การศึกษาสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา (เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาและบริเวณเกี่ยวเนื่อง)

๓.๒.๑ การกำหนดพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ศึกษากำหนดขึ้นจาก

๑. อาคาร สถานที่ บริเวณที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม
๒. ผังแสดงการใช้ที่ดินเมืองพระนครศรีอยุธยา สำนักผังเมือง
๓. ผังโบราณสถานพระนครศรีอยุธยาของพระยาโบราณราชธานินทร์
๔. ผังโบราณสถานพระนครศรีอยุธยา กองโบราณคดี
๕. ภาพถ่ายทางอากาศ กรมแผนที่ทหาร
๖. ความต่อเนื่องของโบราณสถาน
๗. จากการสำรวจ

ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเป็นการศึกษาเพื่อนำไป เป็นแนวทางประกอบการวางแผนพัฒนาชุมชนเมืองพระนครศรีอยุธยา ฉะนั้นพื้นที่หลัก คือ บริเวณเขตเทศบาล และมีบริเวณอื่นประกอบ คือ บริเวณต่อเนื่องกับเขตเทศบาลที่มีโบราณสถานเกาะกลุ่มกันอยู่ ซึ่งได้แก่ บริเวณโดยรอบเขตเทศบาล

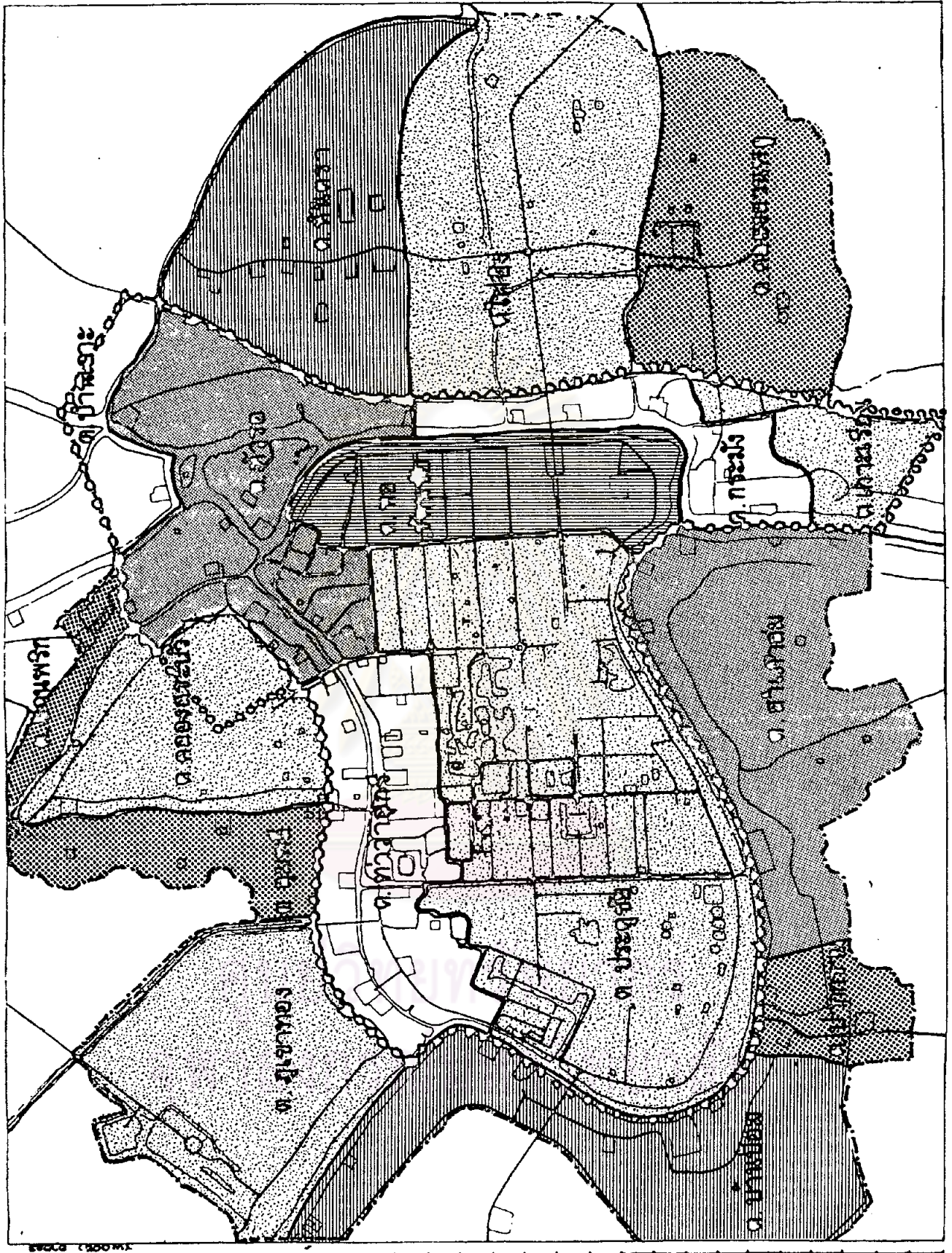
สรุป พื้นที่ศึกษารวม ๓๒.๔๕ ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่บริเวณเกาะเมือง ๘.๕๐ ตารางกิโลเมตร นอกเกาะเมือง ๒๓.๙๕ ตารางกิโลเมตร (หรือเป็นพื้นที่เทศบาล ๑๔ ตารางกิโลเมตร และพื้นที่นอกเขตเทศบาล ๑๘.๔๕ ตารางกิโลเมตร) โดยแบ่งเขตการศึกษาและสำรวจออกเป็น ๒๐ เขต ดังแสดงในแผนที่ที่ ๓.๘ และ ๓.๙

๓.๒.๒ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ศึกษา

ก. ที่ตั้งและอาณาเขต ลักษณะพื้นที่เขตเทศบาลเป็น เกาะมีแม่น้ำล้อมรอบได้แก่

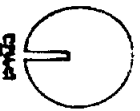
ทิศเหนือ แม่น้ำลพบุรีเดิม ปัจจุบันเรียกว่า คลองเมือง

ทิศตะวันออก แม่น้ำป่าสัก

แสดงการแบ่งเขตตำบล และ เขตเทศบาล

- เขตตำบล
- ooo เขตเทศบาล
- เขตพื้นที่ศึกษา

ที่มา

เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

การศึกษานโยบายทางด้านศิลปกรรมและการวางผังพัฒนาเมือง : เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา.

โดย นาย สุวัฒน์ คุ้มวงศ์

ทิศตะวันตก แม่น้ำเจ้าพระยา

ทิศใต้ แม่น้ำเจ้าพระยา

เขตเทศบาลยังครอบคลุมพื้นที่นอกเกาะอีกบางส่วน รวมเป็นพื้นที่เขตเทศบาล
ทั้งหมดประมาณ ๑๔ ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย ๑๐ ตำบล โดยแยกเป็น ๒ ประเภท
คือ

๑. ตำบลที่อยู่ในเขตเทศบาลทั้งหมด ได้แก่ ตำบลหอรบไชย ตำบลท่าवासูกรี
ตำบลหัวรอ ตำบลกระบี่ ตำบลประจักษ์

๒. ตำบลที่มีพื้นที่อยู่ในเขตเทศบาลบางส่วน ได้แก่ ตำบลบ้านเกาะ ตำบลคลอง
สระบัว ตำบลหันตรา ตำบลคลองสวนพลู และตำบลเกาะเรียน

แต่เขตพื้นที่การศึกษายังกินบริเวณบางส่วนของตำบลบ้านป้อม ตำบลภูเขาทอง
ตำบลสำเภาล่ม ตำบลปากกราน ตำบลสวนพริก ตำบลไผ่ลิง และตำบลเกาะเรียน

ข. การคมนาคม

บริเวณพื้นที่ศึกษามีการคมนาคมติดต่อกับพื้นที่ได้ ๓ ทางคือ

๑. ทางน้ำ แม่น้ำสายหลัก คือ แม่น้ำเจ้าพระยา รองลงมา คือ แม่น้ำป่าสัก
และแม่น้ำลพบุรี ส่วนลำคลองเดิมมีอยู่มากมาย แต่ปัจจุบันได้ดินเลนไปมาก สมควรที่จะมีการขุด
ลอก บูรณะ ปรับปรุง เพื่อประโยชน์ทั้งการระบายน้ำ การคมนาคม และเพื่อคุณค่าทางประวัติ

ระบบการขนส่งทางน้ำ ลดความสำคัญลงไปเพราะมีการสร้างทางหลวงผ่านไป
ตามพื้นที่ต่าง ๆ เรือโดยสารจึงล้มเลิก ที่เหลืออยู่ได้แก่ เรือขนส่งสินค้า เรือจ้าง เรือทัศนาวจร

๒. ทางรถไฟ (ดูแผนที่ที่ ๓. ๑๓ ประกอบ) ระยะทางรถไฟอยุธยา -
กรุงเทพฯ ๓ เท่ากับ ๗๒ กิโลเมตร ใน ๑ วันจะมีรถเข้าออก ๔๔ เที่ยว เป็นรถในช่วงเวลา

๑ ตัวเลขจาก ขนส่งจังหวัด พระนครศรีอยุธยา และ การรถไฟแห่งประเทศไทย.

ทำงานตอนเช้าและเย็น ๑๑ ขบวน โดยเป็นขาเข้ากรุงเทพ ฯ ตอนเช้า ๓ ขบวน ออก
จากกรุงเทพ ฯ ตอนเย็น ๘ ขบวน สถิติผู้โดยสารมีแนวโน้มลดลงจากสาเหตุ ๒ ประการ
คือ

- การขนส่งด้วยรถยนต์ให้ความสะดวกรวดเร็วกว่าแต่ก่อน
- จำนวนรถไฟในช่วง Peak hour ไม่เพียงพอกับปริมาณผู้เข้ามาทำงานใน
กรุงเทพ ฯ

๓. ทางรถยนต์ ถนนสายภายในเขตเทศบาล ฯ เป็นทางหลวงชั้น ๓ รวม
ทั้งหมด ๓๒ สาย (ดูแผนที่ที่ ๓.๑๓ ประกอบ) จากข้อมูลของกองผังเมืองเฉพาะ กระทรวง
มหาดไทย และจากการสำรวจภาคสนาม พบว่า ถนนภายในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา
สามารถรับกับปริมาณการจราจรปัจจุบันได้อย่างพอเพียง (ดูแผนที่ที่ ๓.๑๓ ประกอบ) มีเฉพาะ
บางบริเวณเท่านั้นที่มีปัญหา มีการจราจรติดขัดบ้างในเวลาที่ เป็นชั่วโมงเร่งด่วน เช่น ถนน
บริเวณตลาดเจ้าพรหม ถนนอุโมงค์ตอนตลาดหัวรอ และบริเวณสะพานปรีดีธำรง ตอนที่ มีทางรถไฟ
ตัดผ่าน ที่เป็นปัญหามากที่สุด คือ บริเวณสะพานปรีดีธำรง ซึ่งเป็นสะพานแคบ มีทางเดินรถ
เพียง ๒ เลน เท่านั้น อีกทั้งยังมีทางรถไฟตัดผ่านจึงทำให้มีการจราจรติดขัดบ้างในเวลาที่ ชั่วโมง
เร่งด่วน และตอนที่ มีรถไฟผ่าน ส่วนบริเวณอื่นเป็นย่านการค้า และเป็นศูนย์รวมของรถที่มาจาก
อำเภอรอบนอก มีการจราจรติดขัด แต่เนื่องจากการจัดระบบการจราจรยังไม่ค่อยเหมาะสมในบาง
ประการ เช่น ในชั่วโมงเร่งด่วนก็ยังอนุญาตให้มีการจอดรถในบริเวณถนนดังกล่าว และนอกจาก
นี้ในอนาคตถ้าเมืองมีการเติบโตเพิ่มขึ้น ถนนที่มีอยู่เดิมก็สามารถขยายให้กว้างออกไปได้อีก เพราะ
ถนนส่วนใหญ่ยังมีพื้นที่ขยายได้อีก เช่น ถนนอุโมงค์ตอนหัวรอ มีผิวจราจรกว้าง ๘ เมตร แต่
ความกว้างรวมทั้งหมด ๑๓ - ๑๖ เมตร

๔. การใช้ที่ดิน พื้นที่ศึกษาเป็นที่ราบลุ่ม สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๓.๕๐
เมตร ลักษณะกายภาพของผังเมืองเป็นเกาะมีแม่น้ำล้อมรอบเป็นคูเมือง (ดูรายละเอียดบทที่ ๕
หัวข้อที่ ๕.๓ วิวัฒนาการทางการผังเมือง) ลักษณะเด่นของการใช้ที่ดินบริเวณโบราณวัตถุและ
โบราณสถานที่มีอยู่อย่างมากมายกระจายอยู่ทั่วไปตามชุมชนในเกาะเมือง มีบริเวณที่กรมศิลปากร

ได้จัดตั้งเป็นอุทยานประวัติศาสตร์ครอบคลุมพื้นที่จำนวน ๑,๘๑๐ ไร่ ในบริเวณนี้ห้ามทำการก่อสร้างใด ๆ ทั้งสิ้น และเขตบ้านสวน ซึ่งในเขตบ้านสวนนี้กำหนดให้เป็นบริเวณที่อยู่อาศัยอาคารที่ก่อสร้างในเขตนี้ต้องเป็นอาคารทรงไทย และต้องขออนุญาตผ่านเทศบาล และหน่วยศิลปากรที่ ๑ เสียก่อนจึงจะสามารถปลูกสร้างอาคารได้ แต่ปัจจุบันนี้ก็ยังไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ดังกล่าว

การใช้ที่ดินด้านอื่น (ดูแผนที่ที่ ๓.๑๐ และตารางที่ ๓.๑๒ ประกอบ) มากที่สุด ได้แก่ บริเวณที่พักอาศัย ๒๐.๑๔ % รองลงมาคือ โรงเรียน สถานศึกษา ๑๓.๓๑ % สถานที่ราชการ ๕.๘๕ % บริเวณพาณิชยกรรมมีอัตราส่วนน้อยกว่าคือ ๑.๐๗ % บริเวณที่อัตรามากพอสมควรและมีการขยายตัวสูง คือบริเวณอุตสาหกรรม ๗.๐๗ % การใช้ที่ดินรอบเกาะเมืองส่วนใหญ่จะเป็นที่นาและสวน โดยมีชุมชนเกาะตัวไปตามลำน้ำสายต่าง ๆ

สรุป การใช้ที่ดินของพื้นที่ศึกษา เนื่องจากเป็นเมืองทางประวัติศาสตร์ (HISTORIC URBAN) การใช้ที่ดินประมาณ ๕๐ % ของพื้นที่ทั้งหมดจึงเป็น STATIC FUNCTION คือ คงสภาพกิจกรรมไว้เป็นการใช้ที่ดินของบริเวณโบราณสถานต่าง ๆ สวนสาธารณะ ถนนและแม่น้ำลำคลอง ถึงกระนั้นก็ตามหากพิจารณาเฉพาะศาสนสถานจาก พ.ศ.๒๕๒๐ - พ.ศ. ๒๕๒๒ บริเวณศาสนสถานจะลดลงจาก ๔.๖๓ % เหลือ ๔.๖๔ % ในเขตเทศบาล และ ๒๔.๔๑ % เหลือ ๒๒.๔๖ % นอกเขตเทศบาล แสดงให้เห็นว่าบริเวณศาสนสถานถูกรุกล้ำจากการใช้ที่ดินประเภทอื่น ส่วนการใช้ที่ดินที่เหลือเป็น DYNAMIC FUNCTION เปลี่ยนไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ บริเวณพาณิชยกรรม ที่พักอาศัย และอุตสาหกรรม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓.๑๐ การใช้ที่ดินบริเวณเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา พ.ศ.๒๕๐๘

บริเวณการใช้ที่ดิน	เนื้อที่(ไร่)	ร้อยละ
พักอาศัย	๔๕๐.๖	๑๕.๔๙
พาณิชยกรรม - พักอาศัย	๘๙.๗	๑.๗๗
อุตสาหกรรม	๒๕๔.๖	๕.๐๒
คลังสินค้า	๑๔.๐	๐.๒๘
สถานที่ราชการ	๒๕๘.๕	๕.๐๙
โรงเรียน, สถาบันการศึกษา	๕๐๕.๑	๙.๙๕
วัด, สวนสาธารณะ, โบราณสถาน, ที่ว่าง	๒,๙๖๙.๕	๕๘.๔๓
รวม	๕,๐๘๒.๐	๑๐๐.๐๐

ที่มา : การสำรวจการใช้ที่ดินของสำนักผังเมือง พ.ศ.๒๕๐๘

ตารางที่ ๓.๑๑ การใช้ที่ดินชุมชนเมืองอยุธยา พ.ศ.๒๕๒๐

ประเภท	เขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล	
	ไร่	%	ไร่	%
บ้านพักอาศัย	๑,๕๖๘.๘	๑๕.๒	๑,๐๕๐.๙	๖๑.๓๘
บ้านพาณิชยกรรม	๑๐๘.๔	๑.๓๔	๓๐.๐	๑.๗๗
บ้านอุตสาหกรรม	๓๓๘.๘	๔.๑๑	๕๕.๑	๓.๒๔
บ้านคลังสินค้า	๑๑.๐	๐.๑๓	๐.๗	๐.๐๔
สถานศึกษา	๕๒๖.๕	๑๑.๓๔	๓๕.๕	๒.๐๕
ปศุสัตว์	๕.๐	๐.๐๕	-	-
สถานที่ราชการ	๓๘๒.๕	๔.๖๕	๗๒.๐	๔.๒๕
สาธารณูปการ	๒๑.๕	๐.๒๖	๑๒.๐	๐.๗๑
สนามกีฬา-สถานท่องเที่ยว	๑๕๕.๗	๑.๕๘	๓๕.๖	๒.๑
ศาสนสถาน	๗๘๗.๒	๘.๖๓	๕๑๓.๕	๒๕.๕๑
แม่น้ำ-ลำคลอง	๓๖๒.๕	๔.๕๓	-	-
ถนน-ซอย	๓๕๕.๗	๓.๖๔	-	-
ที่ว่าง	๓,๒๕๕.๑	๓๕.๗๕	-	-
รวม	๘,๑๗๕.๕	๑๐๐.๐๐	๑๖๕๕.๗	๑๐๐.๐๐

ที่มา : กองวิจัย สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

ตารางที่ ๓.๑๒) การใช้ที่ดินชุมชนเมืองนครศรีอยุธยา พ.ศ.๒๕๒๒

บริเวณการใช้ที่ดิน	ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล	
	ไร่	ร้อยละ	ไร่	ร้อยละ
พักอาศัย	๑,๗๖๗	๒๐.๑๙	๙๘๖	๖๖.๐๐
พาณิชยกรรม-พักอาศัย	๙๓	๑.๐๗	๑๕	๑.๐๐
อุตสาหกรรม	๖๑๙	๗.๐๗	๔๕	๓.๐๑
คลังสินค้า	๑๓	๐.๑๕	๒	๐.๑๓
สถานศึกษา	๑,๑๖๕	๑๓.๓๑	๔๘	๓.๒๒
สถานที่ราชการ	๕๑๒	๕.๘๕	๕๕	๓.๖๘
วัดศาสนสถาน	๗๕๖	๘.๖๔	๓๔๓	๒๒.๙๖
สวนสาธารณะ	๒๙๔	๓.๓๓	-	-
สาธารณูปโภค	๑๙	๐.๒๒	-	-
ที่ว่าง (รวมถนน)	๓,๕๑๒	๓๗.๑๐	-	-
รวม	๘,๗๕๐	๑๐๐	๑,๔๙๔	๑๐๐

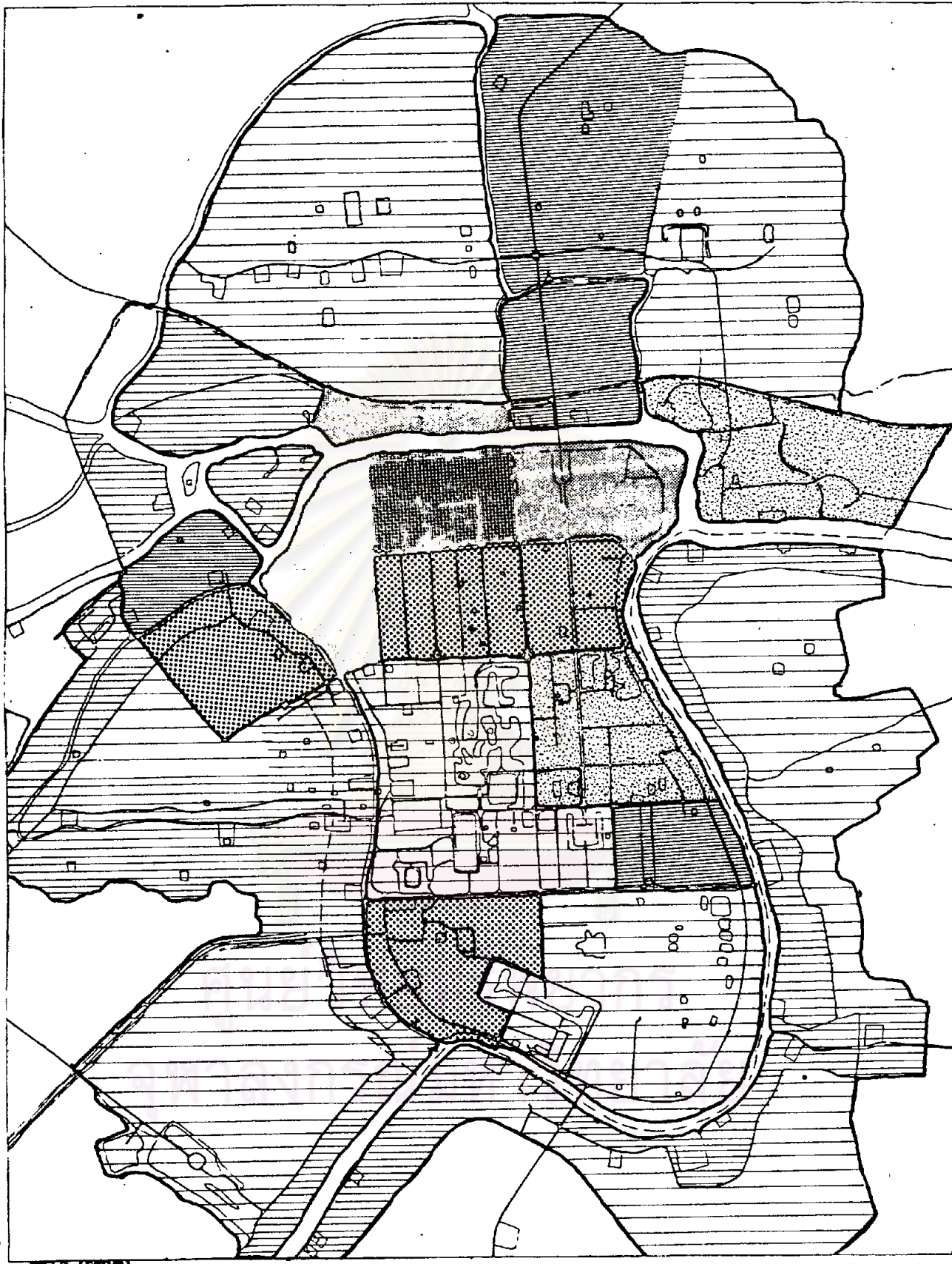
ที่มา : จากการสำรวจการใช้ที่ดินของสำนักผังเมือง พ.ศ.๒๕๒๒

๖. แนวโน้มการขยายตัวของเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา ชุมชนเมืองบริเวณพื้นที่

ศึกษาในช่วง ๑๕ ปีมานี้ มีการเปลี่ยนแปลงน้อย จากการพิจารณาทาง

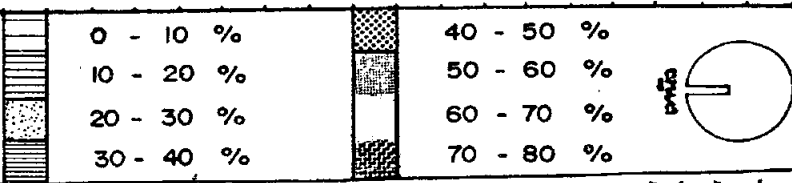
๖.๑ ลักษณะเปรียบเทียบกายภาพ (ดูแผนที่ที่ ๓.๑๒) ช่วง พ.ศ.๒๕๐๙ ถึง

พ.ศ.๒๕๒๒ มีการขยายตัวน้อยมาก ชุมชนส่วนใหญ่ขยายตัวตามลำน้ำและทางรถยนต์ โดยเฉพาะ
ในบริเวณตอนเหนือของเกาะบริเวณคลองเมือง และทางทิศตะวันออกของเมืองไปทางอโยธยา

UNCS (2007)

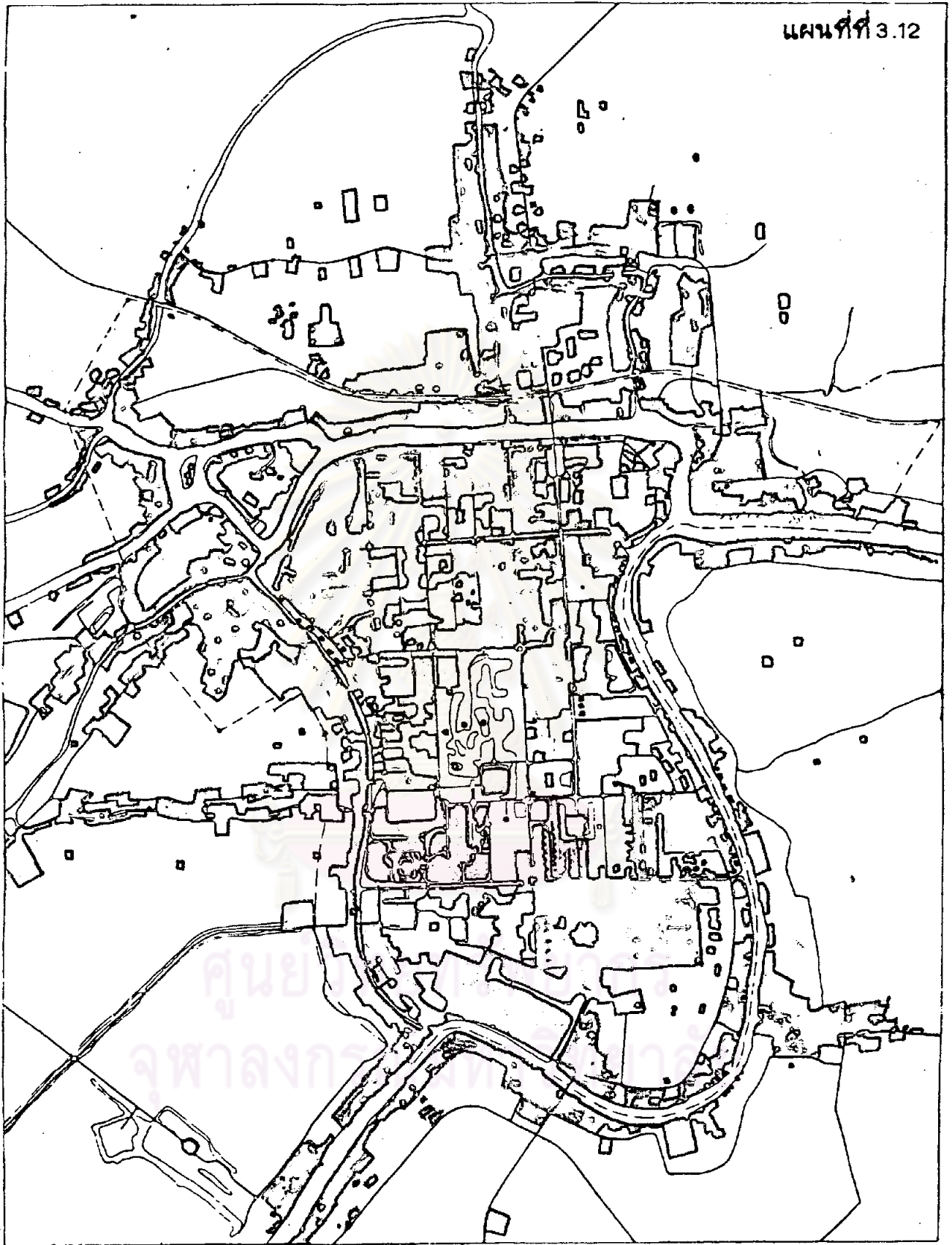
EXISTING BUILDING COVERAGE

ที่มา ภาพถ่ายทางอากาศ และ สำรวจ

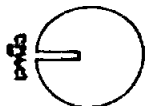
การศึกษาบริเวณโขงแอมส่วนเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาเมือง : เทศบาลเมืองนครราชสีมา

โดยนาง สุวิมล สุขวงษ์

การขยายตัวของเมือง ราชว้าง
พ.ศ. 2496-2522

- พ.ศ. 2496
- พ.ศ. 2509
- พ.ศ. 2522

ที่มา ภาพถ่ายทางอากาศ และ สำรวจภาคสนาม

การศึกษานี้จัดทำโดยกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประกอบการวางแผนพัฒนาเมือง : เทศบาลเมืองนครราชบุรี

โดย นาย สุวัฒน์ คุ้มวงศ์

ง.๒ แนวโน้มการขยายตัวของเมืองพิจารณาจากเส้นทางขนส่ง (ดูแผนที่ที่ ๓.๑๓) พื้นที่ที่มีแนวโน้มสูงได้แก่ พื้นที่ที่มีถนนสายเอเชียเข้าสู่ตัวเมือง ผ่านกลางบริเวณเมืองอโยธยาเข้าสู่เกาะเมือง เส้นทางน้ำเดิมมีบทบาทสูง ปัจจุบันถูกลดบทบาทไป แต่ชุมชนก็มีแนวโน้มขยายตัวไปตามลำน้ำด้วย

ง.๓ แนวโน้มการขยายตัวของเมืองพิจารณาจากบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปโภคที่สำคัญ ได้แก่ การบริการไฟฟ้า ประปา และการกำจัดขยะ

ง.๓.๑ การไฟฟ้า บริเวณพื้นที่การศึกษาทั้งหมดได้รับการบริการไฟฟ้าทั้งในและนอกเขตเทศบาล

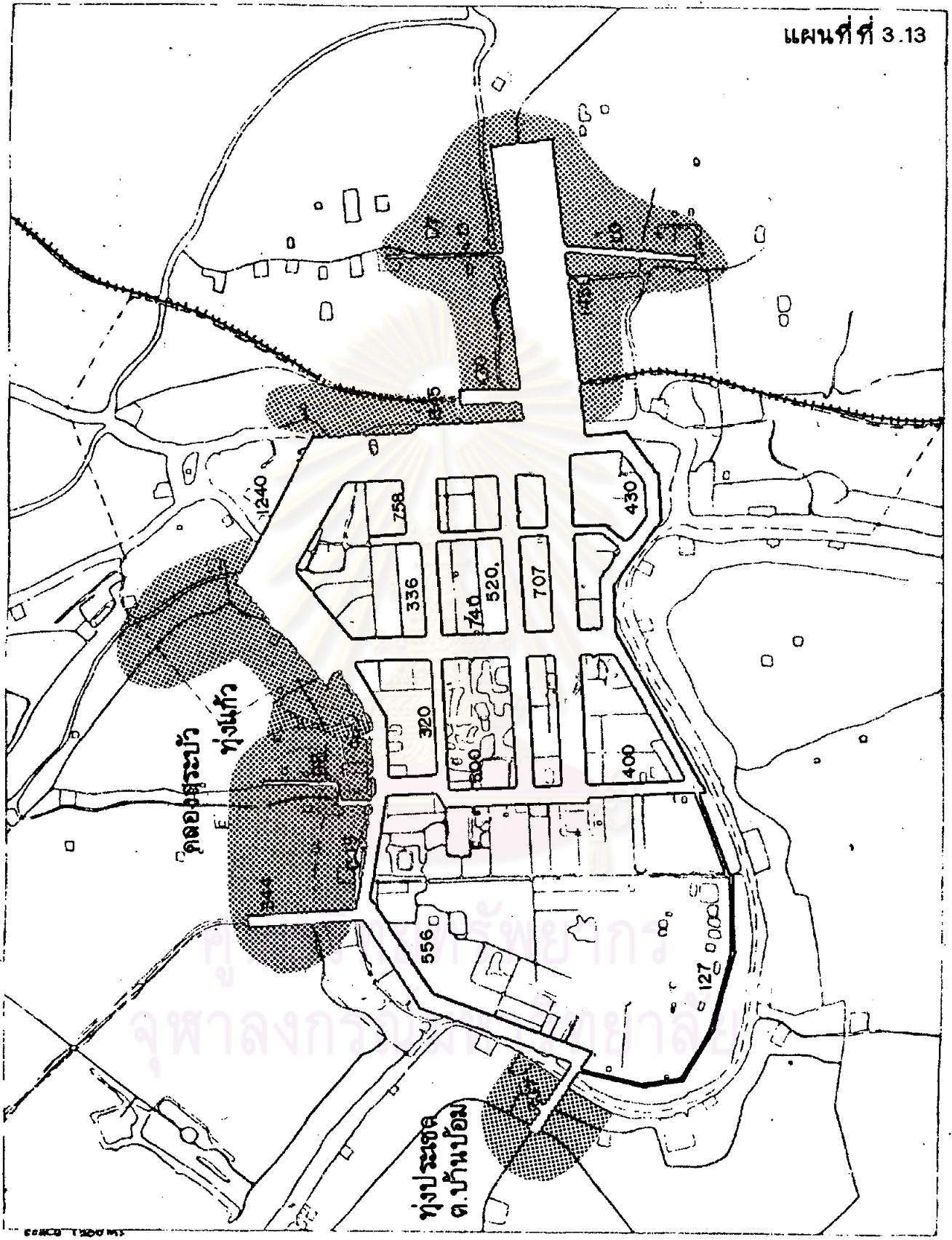
ง.๓.๒ การประปา^๑ มีโรงกรองน้ำของการประปาส่วนภูมิภาค ๑ แห่ง บ่อน้ำบาดาล ๒ แห่ง มีการให้บริการดังแสดงในแผนที่ที่ ๓.๑๕ บริเวณที่มีแนวโน้มการขยายตัวสูงก็คือบริเวณทางทิศตะวันออกและทิศเหนือของเมือง ซึ่งปัจจุบันเริ่มมีการขยายการบริการไปทาง ๒-บริเวณนั้น

ง.๓.๓ การกำจัดขยะ^๒ ถ้าคิดเฉลี่ยการผลิตขยะโดยเฉลี่ยของคนต่อวันคิดเป็น ๐.๐๐๒๕ ลูกบาศก์เมตร ใน ๑ วันในเขตเทศบาลจะมีขยะ (๕๖๖๒๔ ÷ ๐.๐๐๒๕) เท่ากับ ๑๒๔.๐๗ ลูกบาศก์เมตร แต่ปัจจุบันเก็บได้ประมาณ ๘๕ % โดยมีรถเก็บขยะเพียง ๒ คัน ซึ่งไม่พอเพียงกับความต้องการ บริเวณที่ได้รับการขนขยะเป็นเพียงภายในบริเวณเกาะเมืองเท่านั้น การทำลายขยะโดยวิธีเผาแล้วฝัง ซึ่งก็กระทำในบริเวณเขตอุทยานประวัติศาสตร์ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ นับว่าเป็นปัญหามาก

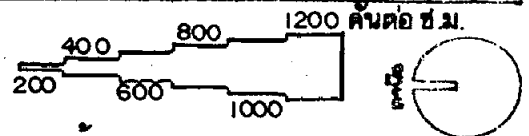
สรุปแนวโน้มในการขยายตัวจากสาธารณูปโภคนี้พิจารณาได้จากการประปา ซึ่งมีความแตกต่างกัน โดยได้แก่พื้นที่ที่อยู่ในโครงข่ายของแนวท่อประปาหลัก

^๑ กองประปาภูมิภาค, กรมโยธาธิการ และเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

^๒ เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

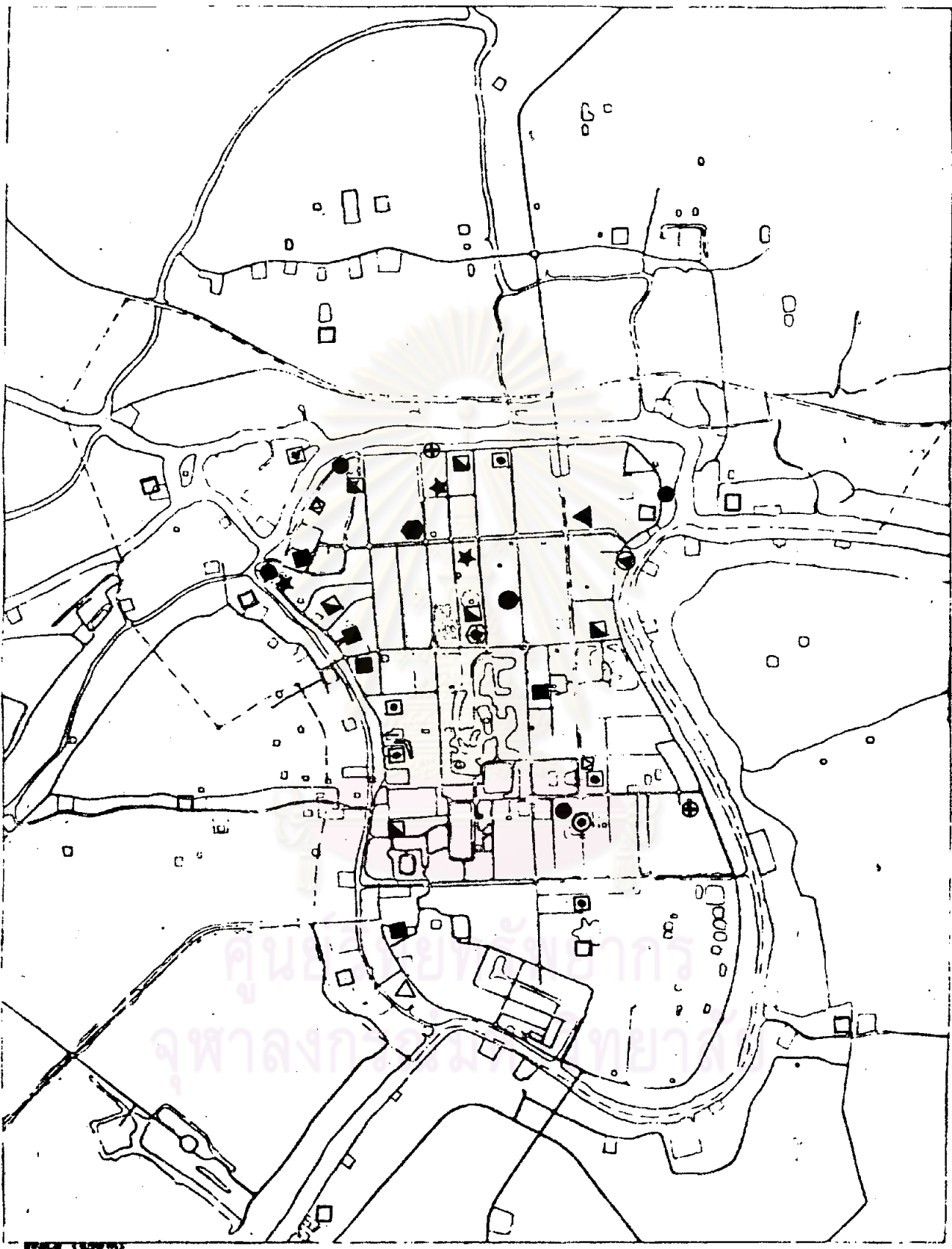
เส้นทางและปริมาณการจราจรในช.ม. รุ่งตะวัน

ที่มา จากการสำรวจ

การขยายตัวพิจารณาจาก เส้นทางคมนาคม

**แสดงที่ตั้งของหน่วยบริการ
สังคมในพื้นที่ศึกษา**

● ศาลากลางจ.ว.	⊙ ที่ทำการประปา	□ ร.ร.เทศบาล
◆ สำนักงานเทศบาล	★ โรงภาพยนตร์	▣ ร.ร.ราษฎร์
⊕ โรงพยาบาล	● สถานีตำรวจ	⊠ วิทยาลัย
▲ ที่ทำการไฟฟ้า	■ ร.ร.ประจำจ.ล	⊞ ไปรษณีย์

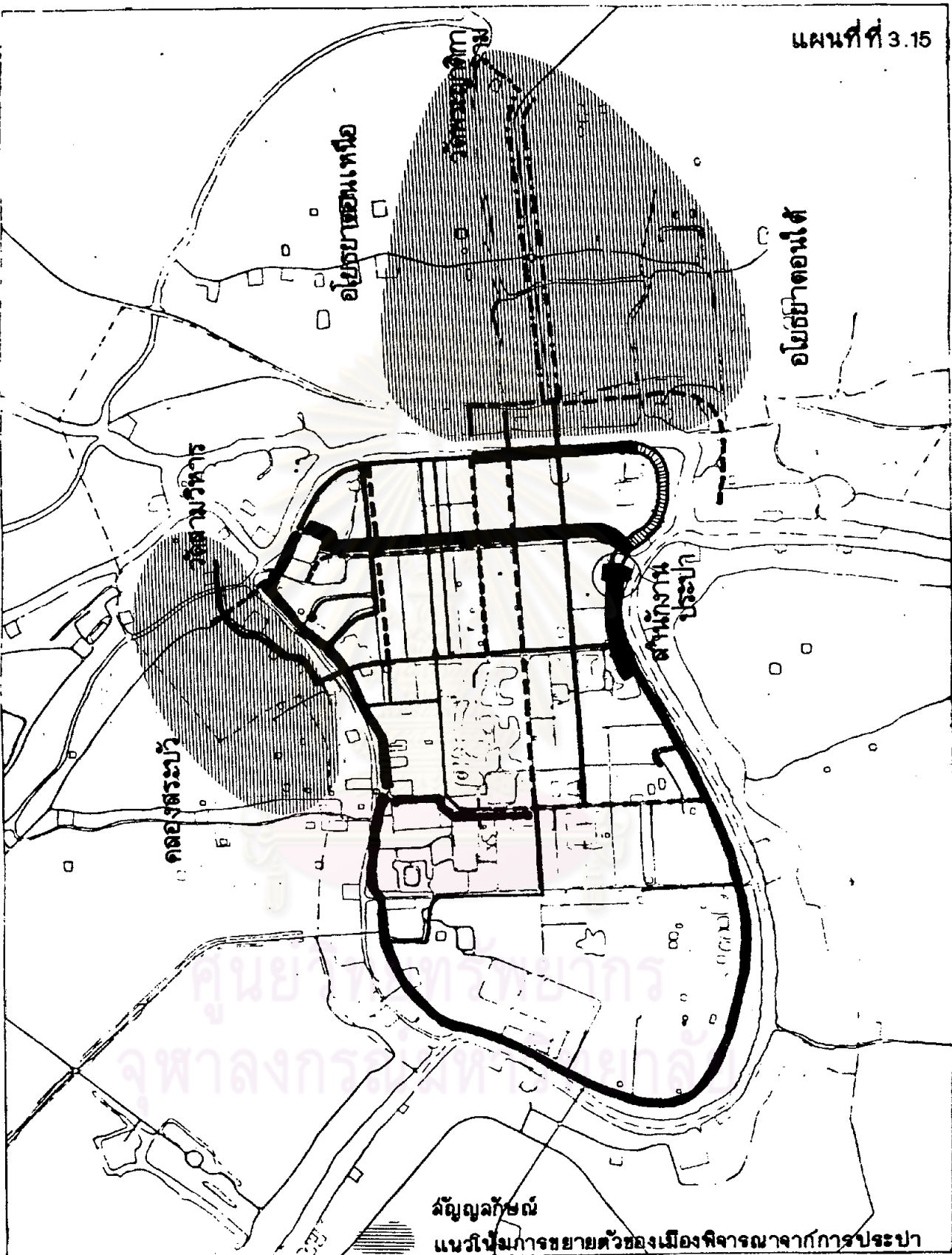

ที่มา

การศึกษาในเขตโบราณสถานและประกอบกรวางแผนที่ตามเมือง : เทศบาลเมืองนครราชสีมา

โครงการบูรณะ คูเมือง

แผนที่ที่ 3.15

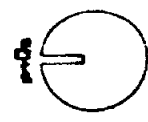
แสดง ผังการประปา

	ท่อนขนาด ๑๐		ท่อเหล็กอาบสังกะสี
	ท่อนขนาด ๑๘		ท่อนขนาด ๑๖
	ท่อนขนาด ๑๔		ท่อนขนาด ๑๓
	ท่อแอสเบสตอส		ท่อตีบเพลิง ๑๒ ๑๐

ที่มา: สำนักงานประปา เทศบาลเมือง

การศึกษานี้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการวางแผนผังเมืองเทศบาลเมืองเชียงใหม่

วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๕

ง.๔ แนวโน้มการขยายตัวของเมืองพิจารณาจากความสะดวกในการเข้าถึงศูนย์กลางเมือง

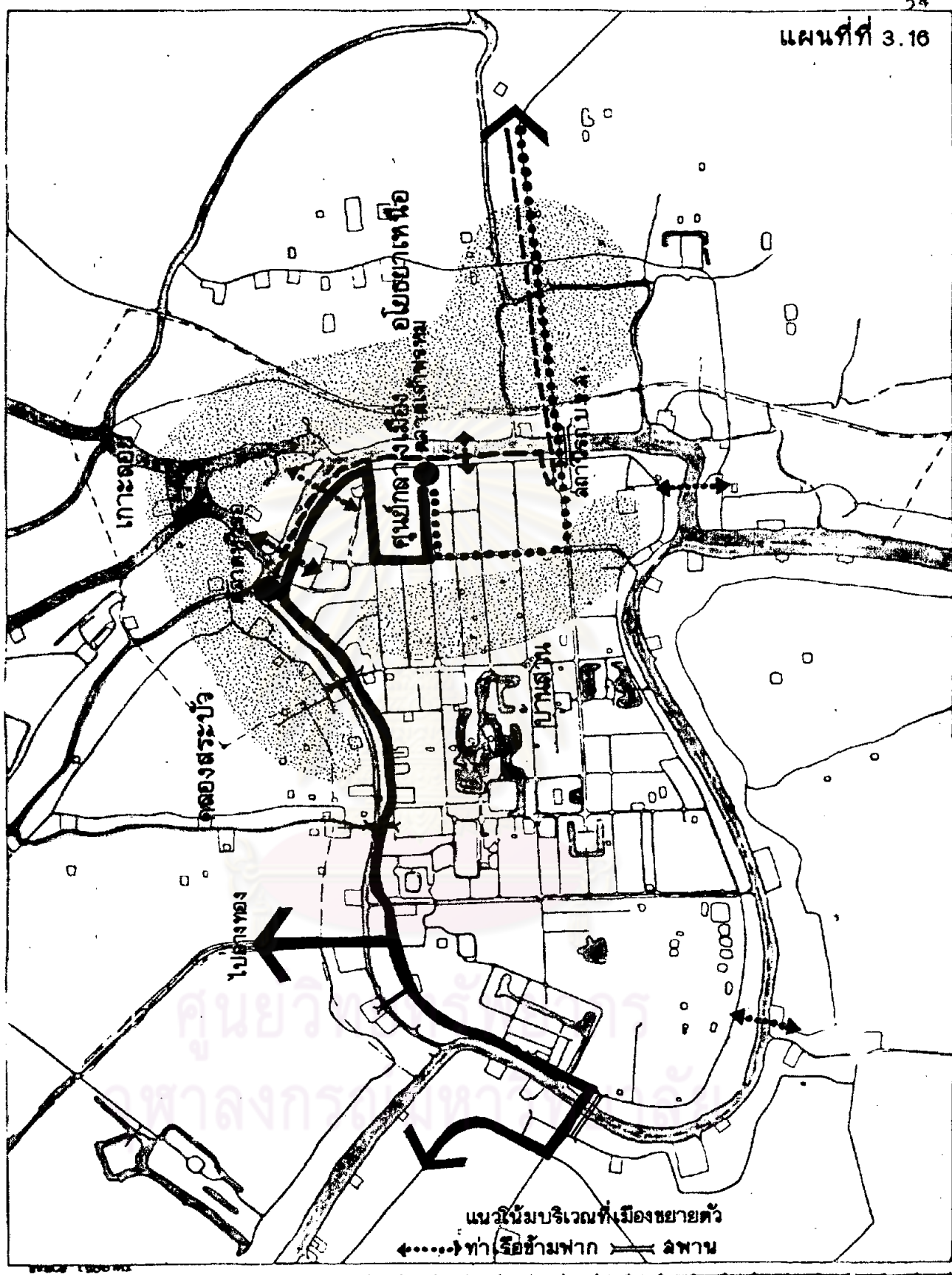
ศูนย์กลางของอยุธยาก็คือ ย่านพาณิชย์กรรมบริเวณหัวรอและเจ้าพรหม ซึ่งมีความหนาแน่นของทั้งอาคารและกิจกรรม (ดูแผนที่ ๓.๑๐ และ ๓.๑๑) ฉะนั้นบริเวณที่ได้เปรียบ คือ บริเวณตอนเหนือของเมือง หรือบริเวณทุ่งแก้ว ข้างคลองเมือง ซึ่งมีขนาดเล็กโดยมีสะพานข้ามฟากทั้งสะพานรถยนต์และสะพานคนข้าม กับบริเวณด้านทิศตะวันออกของเมือง ซึ่งมีถนนโรจนะและท่าเรือข้ามฟากไปยังสถานีรถไฟคอยบริการส่วนบริเวณอื่น ๆ อยู่ไกลจากใจกลางเมืองประกอบด้วยมีแม่น้ำเจ้าพระยากั้นขวางทำให้ไม่สะดวกในการเข้าถึง

ง.๕ แนวโน้มในการขยายตัวของเมืองพิจารณาจากราคาที่ดิน (ดูแผนที่ ๓.๑๘) บริเวณพื้นที่ศึกษา ราคาที่ดินจะมีราคาสูงในบริเวณเกาะเมือง ส่วนบริเวณนอกเกาะบริเวณใดที่มีถนนตัดผ่านบริเวณนั้นจะมีราคาที่ดินสูง บริเวณนอกเกาะเมืองที่มีราคาที่ดินสูงได้แก่ ที่ดินติดแม่น้ำเจ้าพระยาในรัศมี ๑๐๐ เมตร ที่ดินติดถนนสุขาภิบาลอโยธยาในรัศมี ๑๐๐ เมตร ที่ดินติดถนนโรจนะ (สายอยุธยา - วังน้อย) ภายในรัศมี ๑๐๐ เมตร ที่ดินติดคลองป่าขาวสารภายในรัศมี ๑๐๐ เมตร

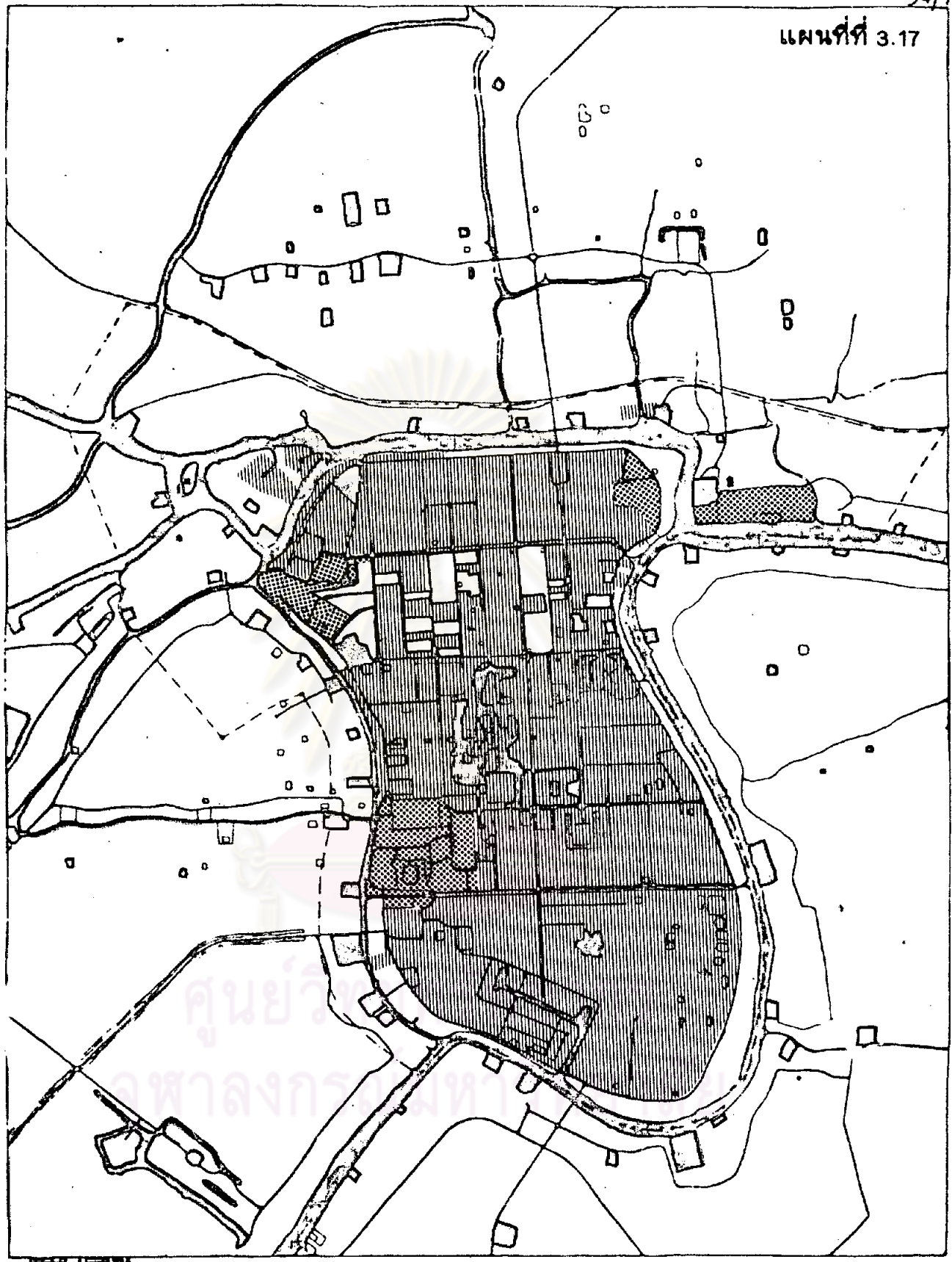
สรุป จากการพิจารณาแนวโน้มการขยายตัวของเมืองตามเกณฑ์ต่าง ๆ เมื่อนำมาพิจารณารวมแล้ว จะได้ค่าสรุปของแนวโน้มการขยายตัวของเมืองดังปรากฏในแผนที่ที่ ๓.๑๙ แนวโน้มการขยายตัวของเมือง มีบริเวณที่มีแนวโน้มการขยายตัวสูง ๒ บริเวณ คือ

๑. บริเวณด้านทิศตะวันออกของเมือง หรืออโยธยา อยู่ในเขตสุขาภิบาลอโยธยา
๒. บริเวณด้านทิศเหนือของเมือง ข้างคลองเมืองไปเรียกว่าทุ่งแก้ว

ฉะนั้นในการศึกษาบริเวณโบราณสถาน จำเป็นต้องคำนึงถึงโบราณสถานที่อยู่ในบริเวณนี้ เป็นสำคัญ

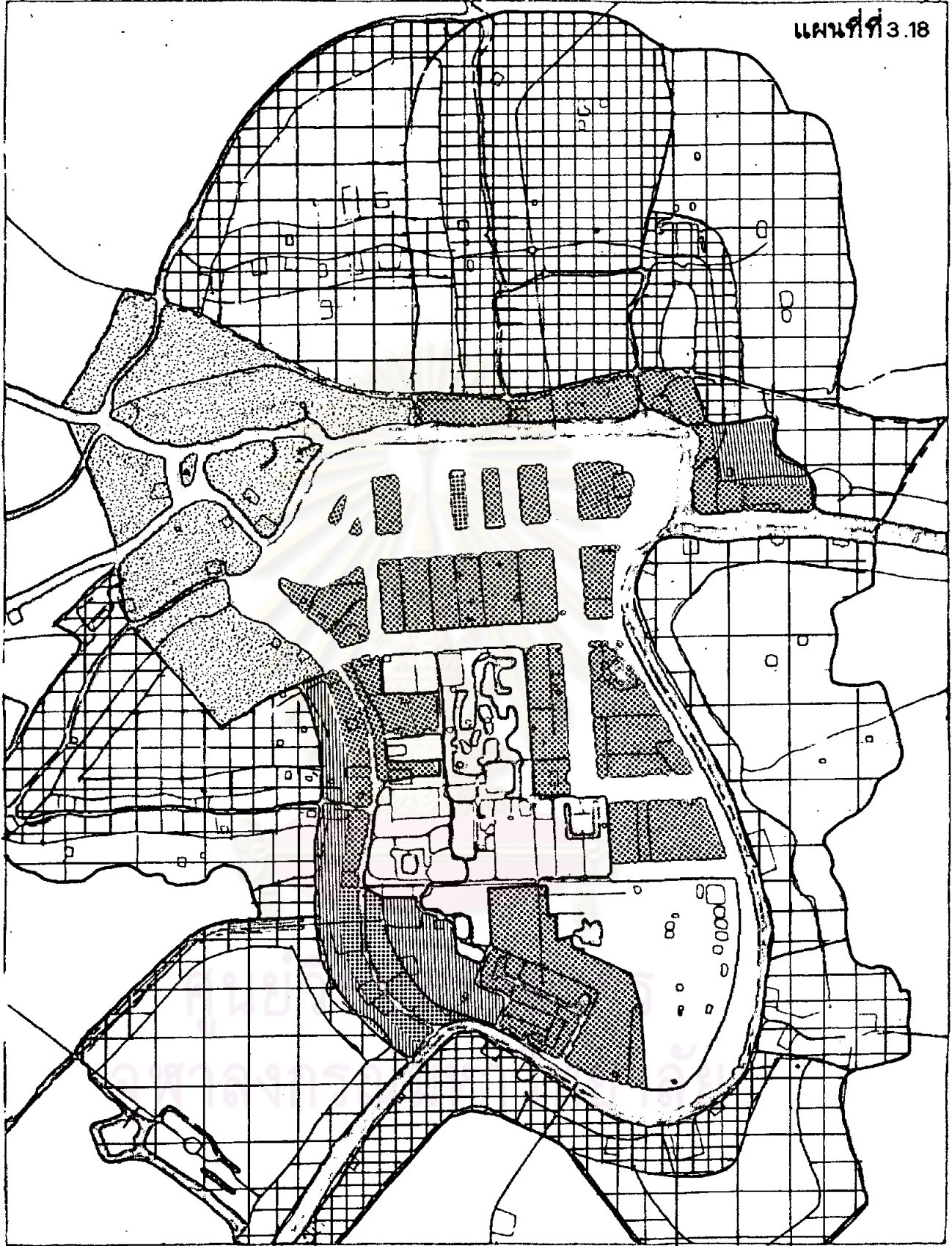
เส้นทางรถโดยสารติดต่ออำเภอรอบนอก.
การเข้าถึงศูนย์กลางเมือง ●●●●- อยุธยา - วังน้อย มหาธาตุ อุทัย บางปะอิน นครหลวง
 ■■■■- อยุธยา - เลื่อนา คลองปากกราน บางบาล วัดสิงห์
 ---- อยุธยา - อุทัย

แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน

๓๓ ส่วนงานที่ดินจังหวัดอุษายา

	ที่ดินเอกชน
	กรมธนารักษ์
	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
	กรมศาสนา

กรมการที่ดิน

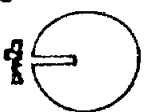
ราคาที่ดิน, พ.ศ. 2524
(บาท/ไร่)

๑๖๓ สำนักงานที่ดินจังหวัด

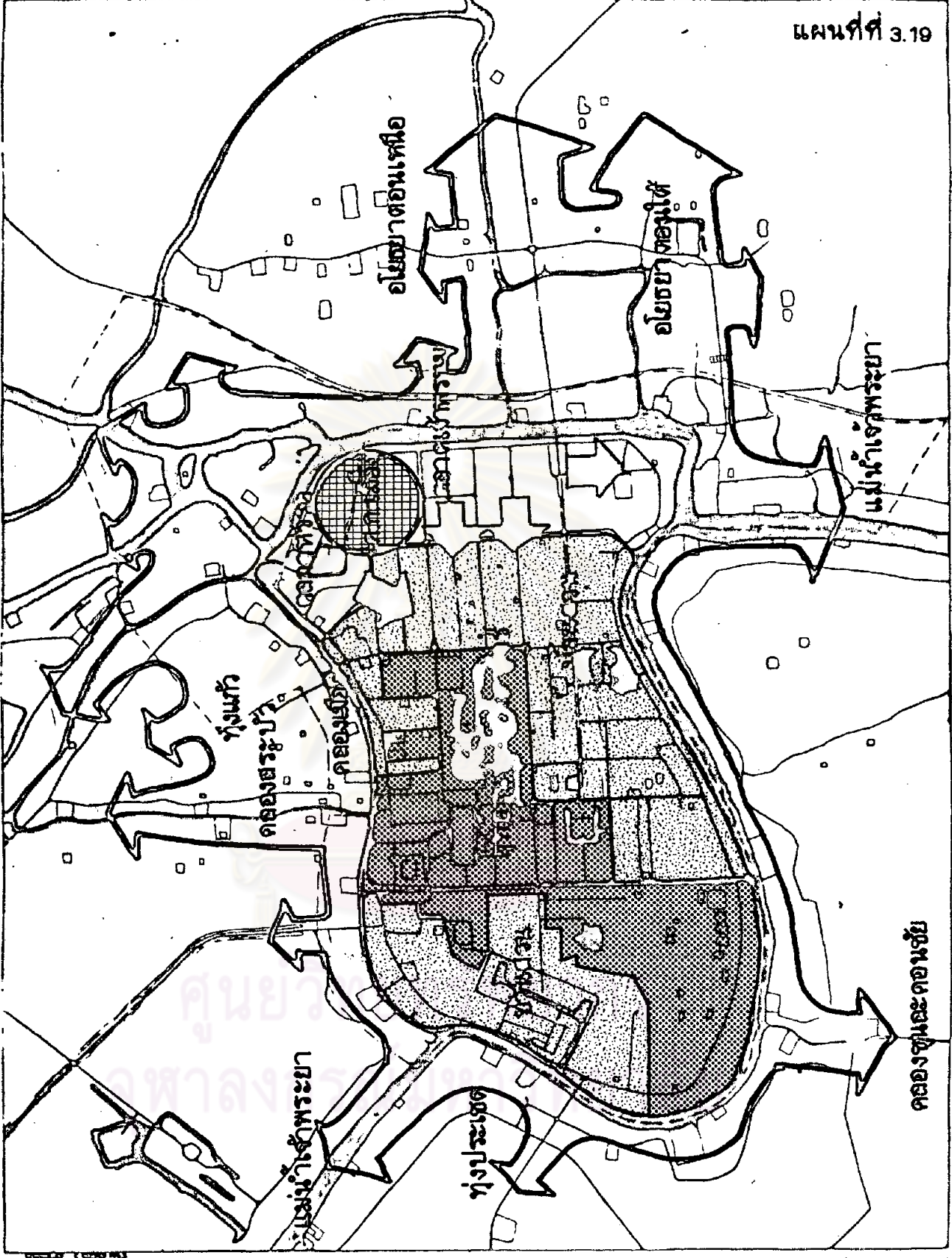
ภาคกลางบริเวณโขนกษัตริย์และบริเวณถนนพหลโยธิน : เขตบางเขนและเขตจตุจักร

	อุทยานประวัติศาสตร์		100,000 - 200,000
	400,000 - 500,000		50,000 - 100,000
	300,000 - 400,000		10,000 - 50,000
	200,000 - 300,000		< 10,000

100,000 - 200,000
50,000 - 100,000
10,000 - 50,000
< 10,000

โดย นาย สุวิทย์ คุ้มทรัพย์

แสดงแนวโน้มการขยายตัวของเมือง

- ← ทิศทางการขยายตัวนอกเกาะเมือง
- ← ทิศทางการขยายตัวในเกาะเมือง

๓.๒.๓ ลักษณะประชากร

ประชากรในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยาใน พ.ศ.๒๕๒๓ มีจำนวน ๕๑,๖๒๘ คน คิดเป็น ๔๔.๗๒ % ของประชากรในอำเภอพระนครศรีอยุธยา คิดเป็น ๘.๒๘ % ของประชากรทั้งจังหวัด ความหนาแน่นประชากรต่อพื้นที่ ๓,๖๘๘ คน/๑ ตารางกิโลเมตร มีประชากรเพิ่มจากปี ๒๕๒๒ จำนวน ๔๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๐.๙ (ดูตารางที่ ๓.๑๓ ประกอบ)

ในช่วงเวลา ๖ ปีที่ผ่านมา (๒๕๑๘-๒๕๒๓) จำนวนประชากรในเขตเทศบาลเมือง มีอัตราการเพิ่มโดยเฉลี่ย ๑.๒ % ต่อปี พิจารณาจากปัจจัยดังต่อไปนี้

- การเกิด มีอัตราการเกิดสูง คือ ๒.๙ % ต่อปี มากกว่าอัตราการเกิดของประชากรในระดับจังหวัด ซึ่งมีเพียง ๑.๗ % สิ่งนี้น่าจะเป็นผลมาจากสาธารณสุขโลก สาธารณูปการ โดยเฉพาะสถานพยาบาล ทำให้ผู้คนรอบนอกเข้ามาใช้บริการในเขตเทศบาล
- การตาย อัตราเฉลี่ย ๐.๘ % ซึ่งน้อยกว่าการเกิดมาก มากกว่าของจังหวัด
- การย้ายเข้าและย้ายออก ช่วง ๖ ปี มีการย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ มีสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาคือวิทยาลัยครู และระดับสูงอื่น ๆ เมื่อจบการศึกษา นักศึกษาจะย้ายออกไป ประกอบกับ การย้ายถิ่นเพื่อหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า การย้ายเข้าเข้าส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา คิดเป็นร้อยละ ๗๔ ต่อ ๒๖ เช่นเดียวกับ การย้ายออกจะย้ายไปต่างจังหวัดมากกว่าย้ายออกไปภายในจังหวัดเองคิดเป็นร้อยละ ๖๓ ต่อ ๓๗ (ดูตารางที่ ๓.๑๔ ประกอบ)

การเปลี่ยนแปลงประชากรระดับตำบลในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา (ดูตารางที่ ๓.๑๔) การเปลี่ยนแปลงโดยพิจารณา Relative Change เพื่อดูการเปลี่ยนแปลงแต่ละตำบลจะพบว่าตำบลประตู่ชัยมีอัตราการเพิ่มประชากรสูงสุด คือ ๑๘.๖๒ % ส่วนตำบลที่มีประชากรลดลงมากที่สุดได้แก่ ตำบลเกาะเรียน คือ -๘.๔๔ % ตำบลคลองสระบัว -๗.๔๖ % ตำบลกะมัง -๖.๔๕ % และหากพิจารณา Absolute Change ซึ่งหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดของเทศบาลพบว่า ตำบลประตู่ชัยเพิ่ม ๗๗.๖๖ % ตำบลทอรัตนไชยเพิ่ม ๒๔.๓๖ %

ตารางที่ ๓.๑๓ แสดงการเปลี่ยนแปลงของประชากรในเขตเทศบาลเมือง

พ.ศ.	ประชากร	การเพิ่มตามธรรมชาติ					การย้ายถิ่น					เปลี่ยนแปลงสุทธิ	
		เกิด	%	ตาย	%	อัตราเพิ่ม %	ย้ายเข้า	%	ย้ายออก	%	อัตราย้าย %	จำนวน	%
๒๕๑๘	๔๘,๖๐๒	๗๗๘	๑.๖	๓๔๔	๐.๗	๐.๙	๒,๑๒๘	๔.๔	๒,๒๖๘	๔.๗	-๐.๓	๓๑๔	๑.๑
๒๕๑๙	๔๘,๘๖๑	๗๗๕	๑.๖	๒๘๙	๐.๖	๑.๐	๒,๔๗๗	๕.๑	๒,๔๕๘	๕.๐	๐.๑	๕๐๕	๐.๕
๒๕๒๐	๔๙,๗๓๔	๘๙๔	๑.๘	๔๐๖	๐.๘	๑.๐	๓,๐๘๒	๖.๒	๓,๑๙๙	๖.๔	-๐.๒	๓๗๑	๑.๘
๒๕๒๑	๕๐,๕๙๒	๑,๖๗๐	๓.๓	๔๗๖	๐.๙	๒.๔	๓,๒๔๗	๖.๔	๓,๕๙๙	๗.๑	-๐.๗	๘๔๒	๑.๗
๒๕๒๒	๕๑,๑๗๙	๒,๒๗๐	๔.๔	๕๔๘	๑.๑	๓.๓	๒,๖๓๑	๕.๑	๓,๗๙๒	๗.๔	-๒.๓	๕๖๑	๑.๒
๒๕๒๓	๕๑,๖๒๘	๒,๔๕๗	๔.๗	๕๑๐	๑.๐	๓.๗	๒,๒๗๐	๔.๔	๓,๗๒๘	๗.๒	-๒.๕	๘๘๙	๑.๗
เฉลี่ย	-	-	๒.๙	-	๐.๘	๒.๑	-	๕.๓	-	๖.๓	-๖.๒	-	๑.๒

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ศูนย์วิทยุตำรวจภูธร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓.๑๔ การเปลี่ยนแปลงประชากรระดับตำบลในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

ตำบล	ประชากร		จำนวนเปลี่ยนแปลงสุทธิ	Relative Change	Absolute Change
	๒๕๑๘	๒๕๒๓			
๑. หัวรอ	๑๒,๓๐๕	๑๒,๒๔๙	- ๕๘	- ๐.๔๗	- ๐.๙๒
๒. ทอรัตนไชย	๑๑,๙๐๔	๑๒,๖๔๑	๗๓๗	๖.๑๙	๒๔.๓๖
๓. ประตูลี	๑๒,๖๒๓	๑๔,๙๗๓	๒,๓๕๐	๑๘.๖๒	๗๗.๖๖
๔. ท่าवासูกกรี	๕,๕๑๔	๕,๖๙๘	๑๘๔	๓.๓๔	๖.๐๘
๕. กะมัง	๒,๗๔๘	๒,๕๘๐	-๑๖๘	-๖.๔๕	๑๕.๘๘
๖. บ้านเกาะ	๑,๓๖๑	๑,๓๖๔	๓	๐.๒๒	๐.๑๐
๗. คลองสวนพลู	๑,๑๔๗	๑,๑๗๓	๒๖	๑.๓๘	๐.๕๓
๘. หันครา	๕๒๐	๕๒๙	๙	๑.๗๓	๐.๓๐
๙. เกาะเรียน	๒๕๙	๒๓๗	-๒๒	-๘.๕๙	-๐.๗๓
๑๐. คลองสระบัว	๒๐๑	๑๘๖	-๑๕	-๗.๔๖	-๐.๕๐
รวม	๔๘,๖๐๒	๕๑,๖๒๘	๓,๐๒๖	๖.๒๓	๑๐๐

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

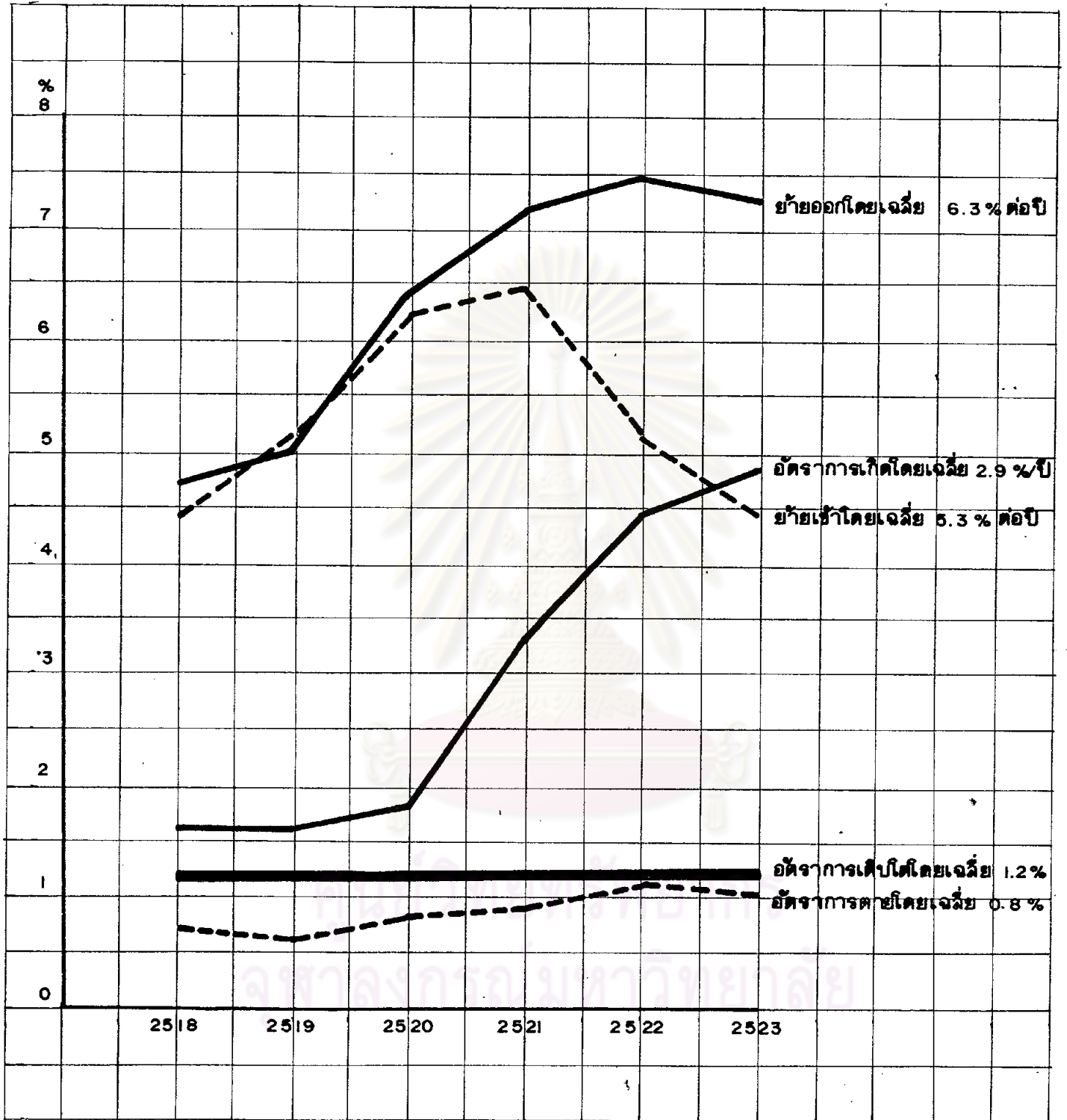
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๓.๑๕ แสดงการย้ายเข้าย้ายออกในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

พ.ศ.	ย้ายเข้า	มาจากภายในจังหวัด	จากต่างจังหวัด	ย้ายออก	ออกไปภายใน จว.	ออกต่างจังหวัด
๒๕๒๐	๓,๐๘๒	๑,๐๑๘	๒,๐๖๔	๓,๑๘๘	๗๗๐	๒,๔๒๘
๒๕๒๑	๓,๒๔๗	๘๓๔	๒,๔๑๓	๓,๕๘๘	๑,๕๓๗	๒,๐๖๒
๒๕๒๒	๒,๖๓๑	๕๕๒	๒,๐๗๙	๓,๗๘๒	๑,๔๘๔	๒,๓๐๘
๒๕๒๓	๒,๒๗๐	๕๓๒	๑,๗๓๘	๓,๗๓๘	๑,๔๗๘	๒,๒๕๐
รวม	๑๑,๒๓๐	๒,๙๓๖	๘,๒๙๔	๑๔,๓๑๘	๕,๒๖๘	๙,๐๕๐

ที่มา : กองทะเบียนราษฎร์ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 3.2

กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงประชากรของเทศบาลเมืองอุตุยา

ความหนาแน่นประชากร

ตารางที่ ๓.๑๖ ความหนาแน่นของตำบลในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา ปี ๒๕๒๓

ชื่อตำบล	ประชากร	พื้นที่ (กม ^๒)	ความหนาแน่น(คน:กม ^๒)
เทศบาลเมือง	๕๑,๖๒๘	๑๔	๓๖๘๘ : ๑ กม ^๒
ต.หัวรอ	๑๒,๒๔๗	๒.๐๔	๖,๐๐๓
ต.หอรัตนไชย	๑๒,๖๔๑	๑.๕๐	๘,๔๒๗
ต.ประตู่ชัย	๑๔,๔๗๓	๓.๕๐	๔,๒๗๘
ต.ท่าवासูกกรี	๕,๖๘๕	๑.๘๒	๓,๑๓๑
ต.กะมัง	๒,๕๘๐	๐.๘๗	๒,๙๖๖
ต.บ้านเกาะ	๑,๓๖๔	๐.๕๓	๒,๕๗๔
ต.คลองสวนพลู	๑,๑๗๓	๐.๔๖	๒,๕๕๐
ต.หันตรา	๕๒๕	๐.๓๔	๑,๕๕๖
ต.เกาะเรียน	๒๓๗	๐.๑๗	๑,๓๙๔
ต.คลองสระบัว	๑๘๖	๐.๔๖	๔๐๔

หมายเหตุ พื้นที่ตำบลได้จากการใช้เครื่องวัดแผนที่คำนวณพื้นที่ตำบลจากแผนที่

๑ ต่อ ๒๐,๐๐๐ ของเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

จากตารางพบว่า ตำบลที่มีความหนาแน่นสูงสุด คือ ตะบลหอรัตนไชย รองลงมา ได้แก่ ตำบลหัวรอ และ ตำบลประตู่ชัย ตามลำดับ (ดูแผนที่ที่ ๓.๒๐ ประกอบ) บริเวณตำบลเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นบริเวณพาณิชยกรรม ถือเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเมือง จึงทำให้มีความหนาแน่นประชากรสูงกว่าบริเวณอื่น ๆ

การคาดการณ์จำนวนประชากรในอนาคตในเขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา

ใช้อัตราการเจริญเติบโตของประชากรในเกณฑ์ ๑.๒ % ต่อปี (พ.ศ.๒๕๑๘ - พ.ศ.๒๕๒๓, จากตารางที่ ๓.๑๓) โดยใช้ Population Projection Model

$$P_n = P_o (1 + r)^n$$

$$r = n \frac{P_n}{P_o} - 1$$

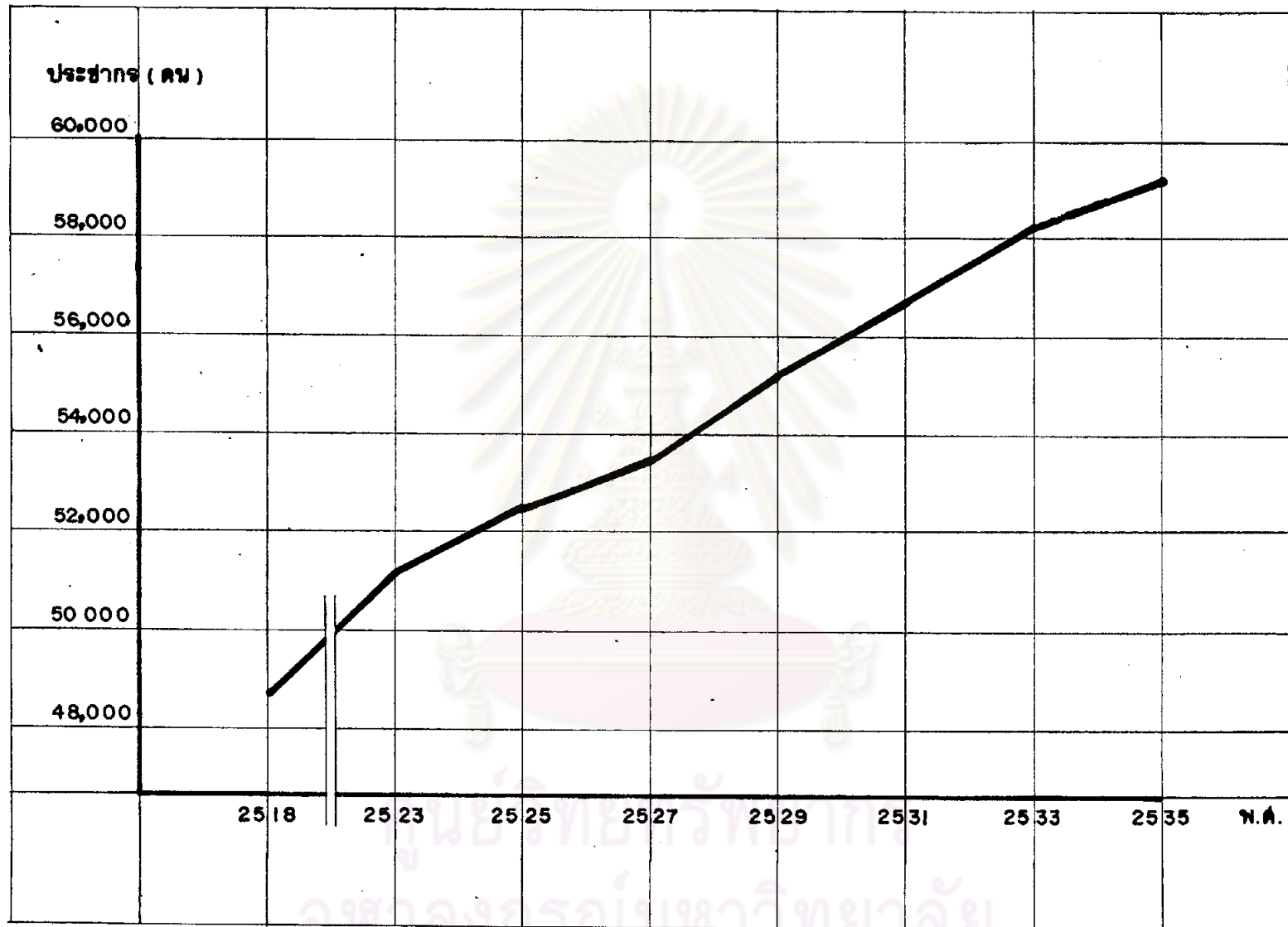
โดย r = อัตราการเจริญเติบโตของประชากร

P_o = ประชากรใน พ.ศ.๒๕๑๘

P_n = ประชากรใน พ.ศ.๒๕๒๓

จะได้ ในปี	พ.ศ.	จะมีประชากร	๕๒, ๘๘๑	คน
"	๒๕๒๖	"	๕๓, ๕๓๓	"
"	๒๕๒๗	"	๕๔, ๑๘๔	"
"	๒๕๒๘	"	๕๔, ๘๔๒	"
"	๒๕๒๙	"	๕๕, ๕๐๙	"
"	๒๕๓๐	"	๕๖, ๑๘๔	"
"	๒๕๓๑	"	๕๖, ๘๖๖	"
"	๒๕๓๒	"	๕๗, ๕๕๗	"
"	๒๕๓๓	"	๕๘, ๒๕๗	"
"	๒๕๓๔	"	๕๘, ๙๖๕	"
"	๒๕๓๕	"	๕๙, ๖๘๒	"

(ผลการคำนวณตรงกับการคำนวณของสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ใน รายงานวิจัย เมืองพระนครศรีอยุธยา)

แผนภูมิที่ 3.3 การคาดคะเนการเพิ่มจำนวนประชากร เทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา 2525-2535

จากผลที่ได้จะพบว่า เขตเทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา มีการขยายตัวของประชากรต่ำมาก ซึ่งจากอัตราการเจริญเติบโตเพียง ๑.๒ % ต่อปี (ดูตารางที่ ๓.๑๓ ประกอบ) และเป็นอัตราที่เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนที่ลดลงคือจาก ๑.๘ % ๑.๗ % ๑.๒ % ๐.๘ % ตามลำดับ ถ้าหากยังมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ตลอดไป ประชากรในเขตเทศบาล ฯ จะเพิ่มในอัตรารวม่าเสมอ และมีแนวโน้มจะลดลงได้จากการย้ายออก

๓.๒.๔ ลักษณะ เศรษฐกิจสังคม

จากการสำรวจลักษณะ เศรษฐกิจภายในเขตเทศบาลของกองวิจัย สำนักผังเมือง เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๐ สรุปได้ดังนี้ (เฉพาะหัวข้อ ก และ ข)

ก. ลักษณะอาชีพ จำนวนร้อยละของผู้ที่มีงานทำ (อายุ ๑๑-๕๙ ปี)

มีดังนี้

	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
งานที่ใช้วิชาชีพ	๓๒.๐๒	๑๖.๗๗
งานบริหาร	๐.๖๘	๑.๒๐
อาชีพเสมียน	๐.๒๐	๐.๒๐
อาชีพการค้า	๒๘.๐๒	๒๕.๗๕
เกษตรกร ประมง	๐.๔๗	๓.๕๕
เหมืองแร่ ต่อยย่อยหิน	๐.๐๗	-
อาชีพขนส่ง	๑.๖๓	๑.๖๐
ปฏิบัติงานขบวนการผลิต	๑.๐๒	๔.๗๕
บริการต่าง ๆ	๓๕.๘๕	๔๕.๗๑
รวม	๑๐๐ %	๑๐๐ %

ข้างบนเป็นข้อมูลเฉพาะผู้ที่มึ้งงานทำในเชิงเศรษฐกิจ (Economically Active Labour Force) ๔๓.๔๗ % ในเขตเทศบาล และ ๔๖.๕๓ % นอกเขตเทศบาล พบว่า อาชีพที่มีผู้ทำงานมากที่สุดได้แก่ "อาชีพผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ" รองลงมาได้แก่ "อาชีพผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ" ส่วนผู้ที่ไม่ทำงานในเชิงเศรษฐกิจ (Non Economically Active Labour Force) ซึ่งรวมถึงผู้ที่ว่างงานด้วย มีรายละเอียดดังนี้ คือ

	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
ทำงานบ้าน	๒๓.๕๓	๒๘.๗๗
นักเรียน	๔๓.๓๕	๒๙.๘๔
ทำงานไม่ได้	-	-
อื่น ๆ	๑.๓๐	๐.๘๙
ไม่ทราบสาเหตุ	๓๑.๘๒	๔๐.๕๐
รวม	๑๐๐ %	๑๐๐ %

พบว่า ชุมชนเมืองอยุธยาที่มีผู้ไม่ได้ทำงาน คือ นักเรียน นักศึกษาที่อยู่ในวัยกำลังศึกษาแล้ว เรียนอายุ ๑๑ - ๒๔ ปี อยู่เป็นจำนวนมากสูงสุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข. ระดับรายได้^๑ พิจารณาเฉพาะผู้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจเท่านั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มของผู้ทำงานที่ได้รับรายได้สม่ำเสมอ

ระดับรายได้ (บาท/เดือน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า ๓๐๐	๒.๓๑
๓๐๐ - ๔๙๙	๗.๐๖
๕๐๐ - ๖๙๙	๑๒.๖๒
๗๐๐ - ๘๙๙	๑๖.๗๖
๑๐๐๐ - ๑๔๙๙	๒๓.๑๓
๑๕๐๐ - ๑๙๙๙	๑๖.๘๙
๒๐๐๐ - ๒๙๙๙	๑๑.๗๔
๓๐๐๐ ขึ้นไป	๙.๔๙
รวม	๑๐๐

โดยทั่วไปผู้ทำงานในเชิงเศรษฐกิจในชุมชนนี้มีระดับรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑,๐๐๐ - ๑,๔๙๙ บาท ส่วนรายได้รองลงมาคือระดับ ๑,๕๐๐ - ๑,๙๙๙ บาท และระดับ ๗๐๐ - ๘๙๙ บาท ซึ่งถือเป็นระดับรายได้ปานกลาง

๓.๒.๕ สรุปสภาพปัจจุบันของพื้นที่ศึกษา

บริเวณพื้นที่ศึกษา (เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา และพื้นที่เกี่ยวเนื่อง) ถือได้ว่าเป็นหัวใจของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในทุกด้าน ทั้งในทางประวัติศาสตร์ ดินแดนนี้คือสถาน

^๑ เป็นระดับรายได้ใน พ.ศ.๒๕๒๐ ซึ่งเป็นข้อมูลล่าสุดที่มีการสำรวจ

ที่ตั้งเมืองหลวงของไทยในอดีต และในด้านกายภาพ เศรษฐกิจสังคมก็ถือเป็นศูนย์รวมของจังหวัด พระนครศรีอยุธยาเช่นเดียวกัน ทั้ง ๒ ด้านนี้นับเป็นปัญหาสำคัญของบริเวณพื้นที่ศึกษา ดังจะเห็นได้จากการใช้ที่ดิน ๕๐ % เป็น Static function ได้แก่ บริเวณโบราณสถาน สวนสาธารณะ เป็นต้น และอีก ๕๐ % เป็น Dynamic function ได้แก่ บริเวณทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีการขยายตัวอยู่ทุกขณะ จากการศึกษาพบว่า แนวโน้มของเมืองที่จะขยายออกไปเนื่องจาก Dynamic function นี้ ได้แก่

๑. บริเวณโดยรอบตอนเหนือและใต้
๒. บริเวณทุ่งแก้ว หรือ บริเวณคลองเมืองและคลองสระบัว
๓. บริเวณทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมือง (บริเวณหัวแหลม)
๔. บริเวณตามลำน้ำสายต่าง ๆ
๕. บริเวณภายในเกาะเมือง

ดังนั้นจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการใช้ที่ดิน ๒ ประเภทนี้ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต ในบริเวณพื้นที่ศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๕ บริเวณที่กล่าวมาแล้ว

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย